

Hoe werkt het in de praktijk?

Matching van langdurig uithuisgeplaatste jeugdigen aan een pleeggezin of gezinshuis

Auteurs

Mariska de Baat MSc (Nederlands Jeugdinstituut)
Jolanda Spoelstra MSc (Nederlands Jeugdinstituut)
drs. Gera ter Meulen (ADOC)
dr. Marije Stoltenborgh (ADOC)
dr. Anneke Vinke (ADOC)

September 2014

Colofon

© 2014 ADOC, Nederlands Jeugdinstituut en Gezinspiratieplein

Dit rapport is geschreven in het kader van het project 'Matching van langdurig uithuisgeplaatste jeugdigen aan een pleeggezin of gezinshuis'.

Het project wordt uitgevoerd in opdracht van het Gezinspiratieplein.

Het wordt mogelijk gemaakt door: het Dirk Bos Fonds, het Maagdenhuis, de Rudolphstichting, ADOC, het Nederlands Jeugdinstituut en de bij het project betrokken samenwerkingspartners: Ambiq, Gezinshuis.com, Intermetzo, Kenter (voorheen OCK het Spalier) en Spirit.

Auteurs

Mariska de Baat MSc (Nederlands Jeugdinstituut)

Jolanda Spoelstra MSc (Nederlands Jeugdinstituut)

drs. Gera ter Meulen (ADOC)

dr. Marije Stoltenborgh (ADOC)

dr. Anneke Vinke (ADOC)

Meeglezen door

Annemieke de Vries (Gezinspiratieplein)

Foto omslag

VerbeeldMe Fotografie

Meer informatie over deze publicatie

Mariska de Baat | m.debaat@nji.nl | www.nji.nl

Gera ter Meulen | meulengter@fsw.leidenuniv.nl | www.kennisbureautermeulen.nl

Annemieke de Vries | a.devries@gezinspiratieplein.nl | www.gezinspiratieplein.nl

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Hoofdstuk 1 Interviews met de matchers	6
Werkwijze	6
Resultaten	6
Conclusie	16
Hoofdstuk 2 Werkbijeenkomst met ouder, pleegouders, gezinshuisouders en matchers	17
Werkwijze	17
Resultaten	17
Conclusie	23
Hoofdstuk 3 Dossieronderzoek	25
Werkwijze	25
Resultaten	25
Conclusie	31
Hoofdstuk 3 Interviews met jongeren	33
Werkwijze	33
Resultaten	33
Conclusie	34
Hoofdstuk 5 Delphi vragenlijst	35
Werkwijze	35
Resultaten	36
Conclusie	41
Hoofdstuk 6 Conclusie: lessen over matching in de praktijk	44
Proces van matching	44
Inhoud van matching	46
Bijlagen	50
Bijlage 1: Vragenlijst interview matcher	50
Bijlage 2: Formulier dossieronderzoek	52
Bijlage 3: Procesbeschrijvingen van matching uit het dossieronderzoek	58
Bijlage 4: Vragenlijst interview jongere	61

Inleiding

Jaarlijks worden ruim 44.000¹ jeugdigen – al dan niet tijdelijk – uithuisgeplaatst. Een deel van deze jeugdigen kan niet meer terug naar hun gezin van herkomst. Voor hen moet een alternatieve opvoedingsomgeving worden gezocht. Een gezin (pleeggezin of gezinshuis) is daarbij de eerste keus. Uit zowel onderzoek als praktijkervaring blijkt namelijk dat dit het beste is voor de meeste jeugdigen (o.a. Juffer, 2010; www.inhuisplaatsen.nu). De wetgever heeft deze voorkeur voor gezinsopvoeding vastgelegd in de nieuwe Jeugdwet (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport & ministerie van Veiligheid en Justitie, 2014). Het vinden van een nieuw gezin voor een jeugdige is niet eenvoudig. Belangrijk voor een stabiele plaatsing in een nieuw gezin, is een adequate matching tussen de opvoedings- en ontwikkelingsbehoeften van een individuele jeugdige en de (on)mogelijkheden van de pleeg- of gezinshuisouders en gezin.

In de praktijk ontbreekt echter een eenduidige theoretisch gefundeerde procedure van matching van uithuisgeplaatste jeugdigen aan pleeg- of gezinshuisouders. Optimale, empirisch gevalideerde matching is vooralsnog een even cruciaal als onontgonnen terrein (De Baat & Bartelink, 2011). Hoe kan de matching tussen de jeugdige en een beoogd pleeggezin of gezinshuis worden verbeterd, zodat een stabiele plaatsing ontstaat? Deze vraag staat centraal binnen het project 'Matching van langdurig uithuisgeplaatste jeugdigen aan een alternatief gezin'. Het doel van het project is het ontwikkelen van een methodiek voor de matching tussen een langdurig uithuisgeplaatste jeugdige en een pleeggezin of gezinshuis.

Onderdeel van het voornoemde project is een praktijkinventarisatie. Hierover wordt in dit rapport verslag gedaan. Het doel van deze praktijkinventarisatie is achterhalen hoe matching in Nederland in de praktijk vorm krijgt en welke impliciete en expliciete praktijkkennis daarbij wordt ingezet. Dit levert, net als de uitkomsten van het internationaal gerichte literatuuronderzoek (Ter Meulen, Vinke, De Baat & Spoelstra, 2014), informatie op voor de ontwikkeling van de matchingsmethodiek. Aldus kan een methodiek vorm krijgen die zowel theoretisch gefundeerd is als gestoeld is op jarenlange Nederlandse praktijkervaring.

De praktijkinventarisatie bestaat uit een aantal onderdelen. Per onderdeel zullen we de werkwijze, resultaten en conclusie beschrijven. De onderdelen zijn achtereenvolgens:

- Interviews met matchers (hoofdstuk 1)
- Werkbijeenkomst met ouder, pleegouders, gezinshuisouders en matchers (hoofdstuk 2)
- Dossieronderzoek (hoofdstuk 3)
- Interviews met jongeren (hoofdstuk 4)
- Delphi procedure (hoofdstuk 5)

Deze praktijkinventarisatie sluit af met een conclusie (hoofdstuk 6) waarin de resultaten uit de verschillende onderdelen met elkaar worden vergeleken. Aldus komen we tot een samenvatting en conclusie van de praktijkinventarisatie.

In deze praktijkinventarisatie worden verschillende termen gebruikt die een toelichting behoeven: kind (0-12 jaar), jongere (12-18 jaar), jeugdige (0-18 jaar) en opvoeder (pleeg- of gezinshuisouder).

¹ Dit zijn cijfers over zowel AWBZ als provinciaal gefinancierde zorg. Op basis van de beschikbare cijfers is geen uitspraak te doen over het aantal vrijwillige en gedwongen uithuisplaatsingen.

Als het gaat over een jeugdige in relatie tot zijn ouder(s) of opvoeder(s) wordt soms wel de term ‘kind’ gebruikt, zoals: pleegkind en hun kind (bij ouders). Een andere uitzondering is het woord ‘kindfactoren’ waarmee factoren van jeugdigen worden bedoeld. Op verschillende plekken in deze praktijkinventarisatie worden factoren genoemd die van belang zijn voor matching. Hierbij worden consequent de volgende categorieën onderscheiden: kindfactoren, ouderfactoren, opvoederfactoren, omgevingsfactoren (inclusief gezinsfactoren) en organisatiefactoren.

Een kanttekening bij deze praktijkinventarisatie is dat deze niet uitputtend en uitsluitend is. Het is geen uitgebreid wetenschappelijk onderzoek, maar een inventarisatie van de impliciete en expliciete praktijkkennis binnen de organisaties die aan dit project meedoen: Ambiq, Gezinshuis.com, Intermetzo, OCK het Spalier en Spirit.

Ten slotte past een woord van dank voor iedereen die aan deze praktijkinventarisatie heeft meegewerkt: jongeren, ouders, pleegouders, gezinshuisouders, matchers, gedragswetenschappers, managers en onderzoekers. Zonder hen was het niet mogelijk geweest om dit ‘inkijkje’ in de matchingspraktijk van alle dag te krijgen. Hiervoor onze hartelijke dank!

1. Interviews met matchers

Werkwijze

Om te inventariseren hoe de matching van langdurig uithuisgeplaatste kinderen aan een pleeggezin of gezinshuis op dit moment in de praktijk gebeurt, zijn tien professionals die de matching uitvoeren uitgenodigd deel te nemen aan een interview. Uiteindelijk zijn er in maart 2014 negen interviews afgenomen.² Drie interviews gaan over de matching aan een gezinshuis, vijf interviews betreffen matching aan een pleeggezin en één interview gaat over de matching aan een projectgezin (een kleinschalig gezinshuis, ofwel een zogenaamde tussenvariant). De professionals (allemaal vrouw) zijn werkzaam bij de bij het project betrokken zorgaanbieders. Zij zijn vanwege hun praktijkkennis door de contactpersonen van deze organisaties voorgedragen.

Het interview duurde in de meeste gevallen ongeveer een uur. De vragen zijn geclusterd naar onderwerp: achtergrondinformatie, proces en betrokkenen, inhoud van de matching, randvoorwaarden, wat gaat goed en wat kan beter? De vragenlijst is opgenomen in bijlage 1. De interviews zijn niet met een audio- of videorecorder opgenomen, maar aantekeningen zijn na afloop uitgewerkt. In dit hoofdstuk wordt er per onderwerp verslag gedaan van de resultaten. De belangrijkste uitkomsten worden vervolgens samengevat in de conclusie.

Resultaten

Achtergrondinformatie

Elke organisatie heeft een eigen matchingsprocedure, waarbij uitvoerders ‘matchers’ heten. Het verschilt per organisatie of matching door een HBO-opgeleide professional of WO-opgeleide gedragswetenschapper wordt uitgevoerd. De matchers die voor deze praktijkinventarisatie zijn geïnterviewd, zijn gedragswetenschapper (3), medewerker of consulent servicepunt pleegzorg (4), behandelcoördinator (1), pleegzorgbegeleider en matcher pleegzorg (1) en gezinsbegeleider (1). Opleidingen die zij volgden zijn bijvoorbeeld HBO Pedagogiek of Maatschappelijk Werk en Dienstverlening en WO Orthopedagogiek of Kinder- en Jeugdpsychologie.

Proces en betrokkenen

Hieronder wordt in tabel 1.1 het globale proces van matching beschreven, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen gezinshuizen, pleegzorg en projectgezinnen. In de tekst onder de tabel volgt een verdere toelichting. Zie tabel 2.2. voor een uitgebreidere beschrijving van het werkproces waarin de stappen zijn geëxpliciteerd.

² Zeven personen zijn telefonisch geïnterviewd, één persoon face-to-face en twee personen hebben samen de interviewvragen schriftelijk beantwoord en via de mail opgestuurd. Het laatste interview kon onverhoopt niet doorgaan.

Tabel 1.1 Globaal proces van matching

	Gezinshuizen	Pleegzorg	Projectgezinnen
1.	Jeugdige wordt aangemeld (bijvoorbeeld via Bureau Jeugdzorg of via een telefoontje van een collega die al bij het gezin betrokken is).	Jeugdige wordt aangemeld (bijvoorbeeld via Bureau Jeugdzorg of via een telefoontje van een collega die al bij het gezin betrokken is).	Jeugdige wordt aangemeld (bijvoorbeeld via Bureau Jeugdzorg of via een telefoontje van een collega die al bij het gezin betrokken is).
2.	Op basis van de informatie die in het dossier staat, wordt onderzocht of de jeugdige in aanmerking komt voor een gezinshuis. Als de jeugdige niet naar huis kan en een gezinshuis lijkt geschikt, dan komt de jeugdige op de wachtlijst voor een gezinshuis.	Er wordt een profiel van de jeugdige en het gezin gemaakt. Eventueel wordt er een profielgesprek gevoerd met ouders en kinderen vanaf 12 jaar over de wensen en verwachtingen t.a.v. een pleeggezin.	Na de aanmelding wordt er een profiel van de jeugdige gemaakt. Dit gebeurt soms met de ouders en soms niet, afhankelijk van de situatie. Het gaat dan over de wensen en verwachtingen t.a.v. het projectgezin.
3.	Er wordt onderzocht welk gezinshuis plek heeft en welk kind op de wachtlijst daarbij past. Eventueel wordt het profiel van de jeugdige besproken in een multidisciplinair overleg.	Voor het matchen wordt in eerste instantie de informatie op papier over de jeugdige en het pleegouderrapport gebruikt. Indien nodig wordt er contact gezocht met ouders of de betrokken hulpverlener, om meer informatie te krijgen over bijvoorbeeld de jeugdige en de wensen t.a.v. een pleeggezin. Er vindt een selectie 'op het eerste oog' plaats. Mogelijke matches worden uitgebreider onderzocht.	De matcher schat in of een projectgezin en jeugdige goed bij elkaar passen.
4.	Een match wordt eerst voorgelegd aan ouders en vervolgens aan gezinshuisouders. Tussendoor is er bedenktijd.	Een match wordt voorgelegd aan ouders en jeugdige en vervolgens aan pleegouders, of andersom. Tussendoor is er bedenktijd.	Bij een mogelijke match wordt de informatie over de jeugdige met de projectouders besproken.
5.	Kennismakingsgesprek.	Kennismaking met bedenktijd naderhand.	Kennismaking tussen projectouders en ouders.

Gezinshuizen

In de interviews komt naar voren dat het voorheen vaak gebeurde dat een jeugdige (wanneer hij of zij op nummer één van de wachtlijst komt te staan) aan een gezinshuis werd gematcht dat plek had. Deze manier van matchen is tegenwoordig echter niet meer gebruikelijk. De geïnterviewden geven aan dat zij (steeds meer) kijken welke jeugdige past bij welk gezinshuis. Bij één organisatie wordt genoemd dat gezinshuisouders een portfolio hebben gemaakt, waarin staat welke jongeren bij hen gematcht kunnen worden. Begrijpelijkerwijze zorgen de lange wachtlijsten (soms oplopend tot tweeëneenhalf jaar) soms voor ethische dilemma's. Want wat doe je als een jeugdige eindelijk op nummer 1 staat, maar de jeugdige op nummer 3 beter matcht met het beschikbare gezinshuis?

Eén professional geeft aan dat na het screenen van de dossiers het profiel van de jeugdige wordt besproken in een multidisciplinair overleg, waarbij naast de matcher een intakefunctionaris, clustermanager en gezinshuisouders aanwezig zijn, om mee te kijken in welk gezinshuis de jeugdige geplaatst kan worden. Als er een gezinshuis is dat past bij de jeugdige, worden de biologische ouders op kantoor uitgenodigd voor een gesprek met de matcher en clustermanager, vertelt één matcher. Na bedenktijd en een 'ja' volgt er een gesprek met gezinshuisouders. Pas in een later stadium wordt het kind betrokken. In een ander interview wordt aangegeven dat de gezinshuisouders het dossier van de jeugdige voorgelegd krijgen, en dat het de bedoeling is dat de jeugdige bij deze gezinshuisouders geplaatst wordt, tenzij de gezinshuisouders sterke tegenargumenten hebben. Ouders en jeugdige worden uitgenodigd voor een kennismakingsgesprek wanneer er een gezinshuis gevonden is voor de jeugdige. Matchers benadrukken dat het geschetste proces niet in beton gegoten is. Waar nodig worden er soms extra stappen toegevoegd.

Pleegzorg

Er zijn verschillen in de matchingsprocedures tussen de verschillende pleegzorgorganisaties. Wat overeenkomt is dat alle drie organisaties voor pleegzorg na de aanmelding een profiel van jeugdige en gezin opstellen. Een verschil is de wijze waarop ze dat doen, welke professional hierbij betrokken is en dat niet overal de matcher ouders en jeugdigen face-to-face ontmoet voor een gesprek over hun wensen en verwachtingen t.a.v. een pleeggezin.

In alle drie organisaties vindt een zogenaamde eerste selectie plaats van het profiel van jeugdige en gezin enerzijds en profiel van pleeggezin anderzijds. Hierbij vallen al veel pleeggezinnen af. Wanneer de matcher een match denkt te hebben wordt deze voorgelegd. Het verschilt per organisatie of dat eerst aan de pleegouders is of eerst aan de ouders en jeugdige. Betrokkenen bij het proces zijn bijvoorbeeld de gezinsonderzoeker, een andere matcher om mee te sparren, een leidinggevende of andere collega's die het (pleeg)gezin kennen.

Projectgezin

Volgens de geïnterviewde matcher komt een kleine doelgroep in aanmerking voor een projectgezin. Kinderen die niet in een pleeggezin kunnen wonen, maar ook niet passen in een gezinshuis, kunnen terecht in een projectgezin. Een projectgezin kent een zelfde soort constructie als een gezinshuis, maar dan met één of twee (heel soms drie) kinderen in het huis van de projectouders.

Inhoud van de matching

Aan de matchers is gevraagd welke informatie zij minimaal nodig hebben voor het maken van een 'goede match'. Uit de reeks antwoorden blijkt dat er veel informatie *minimaal* nodig is.

Voor de matching aan een gezinshuis is het van belang de actuele situatie rondom een jeugdige in kaart te krijgen. "Kan deze jeugdige in een gezinshuis verblijven?" is de startvraag die onderzocht wordt. De

professionals die jeugdigen matchen aan een gezinshuis vertellen dat het nodig is zicht te krijgen op zaken als de levensloop van een jeugdige, verloop van de hulpverlening, toekomstperspectief en persoonlijkheidsbeeld. Specifieker worden bijvoorbeeld motivatie van jeugdige en ouder (staan ouders achter een plaatsing?), seksuele ontwikkeling van de jeugdige (is er bijvoorbeeld sprake van dadergedrag?) en middelengebruik genoemd. Bij deze vraag worden alleen kindkenmerken genoemd. Een beeld van de (beschikbare) gezinshuizen wordt niet expliciet gegeven.

De professionals die jeugdigen matchen met een pleeggezin/projectgezin geven eveneens aan dat een duidelijk beeld van jeugdige en van het systeem van de jeugdige nodig is. Er is behoefte aan informatie over bijvoorbeeld: gedrag van het kind, voorgeschiedenis, hoe het op school gaat, allergieën of andere medische zaken, opvoedingsbehoefte van het kind, culturele achtergrond, geloof, eventuele diagnoses en opvoedingsstijl van ouders. Het is daarnaast heel erg belangrijk de wensen en verwachtingen van de jeugdige en zijn ouders t.a.v. pleegzorg te weten, zeggen matchers. Dit geldt ook voor de wensen en verwachtingen van jeugdige en ouders over hun onderlinge (toekomstige) contact. Naast een beeld van de jeugdige en zijn systeem is het nodig een beeld te hebben van de (beschikbare) pleeggezinnen. Het gaat dan bijvoorbeeld om de gezinssamenstelling (bijvoorbeeld: alleenstaand, homopaar), de wensen van de pleegouders (en eventuele andere gezinsleden), de affiniteit van pleegouders met een bepaalde leeftijdscategorie of problematiek, competenties en draagkracht van pleegouders, de opvoedingsstijl. Waar het biologisch gezin en waar het pleeggezin woont, is ook van belang om te weten voor het maken van een goede match, zeggen sommigen. Door meerdere matchers wordt opgemerkt dat het óók belangrijk is te weten wat leuk is aan de jeugdige en wat hij leuk vindt om te doen. Wat zijn zijn hobby's? In de woorden van een matcher: *“Een kind is niet alleen zijn problemen.”*

Aan de matchers is gevraagd welke factoren zij kunnen noemen die beschermend kunnen zijn voor de match (een positieve invloed kunnen hebben) en welke factoren een risico kunnen vormen voor de match (een negatieve invloed kunnen hebben). In onderstaande tabel worden de antwoorden weergegeven. De beschermende en risicofactoren zijn gegeven per categorie, namelijk kind, ouder(s), opvoeder(s), omgeving en organisatie.

Tabel 1.2 Beschermende en risico factoren voor de matching

	Beschermend	Risico
Kindfactoren		
Leeftijd	x	x
Stoornis (autisme, ADHD, etc.)		x
Problematiek (bijvoorbeeld op het gebied van seksualiteit, hechtingsproblematiek)		x
Seksueel misbruikt		x
Agressie, crimineel gedrag, liegen of stelen		x
Kind is gemotiveerd	x	
Het gaat goed op school	x	
Veerkracht	x	
Eerdere mislukte plaatsingen		x
Positief karakter	x	
IQ	x	x

Sociale vaardigheden	x	
Geen meervoudige problematiek	x	
Beperkte gewetensontwikkeling		x
Seksueel wervend gedrag		x
Middelengebruik		x
Loyaliteitsproblematiek		x
Als de problemen in het systeem liggen, maar niet zozeer bij het kind	x	
Ouderfactoren		
Achter de plaatsing staan	x	
Mee kunnen en willen werken, betrokken zijn, stabiel zijn in het samenwerken, zich aan afspraken houden	x	
Pleegouder/gezinshuisouders als concurrent zien		x
Niet achter de plaatsing staan		x
Betrokken netwerk	x	
Steeds meer terugtrekkende houding		x
Psychische problematiek		x
Verslaving		x
Een appèl doen op het kind		x
Opvoederfactoren (gezinshuis-, pleeg-, projectouder)		
Ongewenst kinderloos zijn		x
Geen eigen kinderen of weinig opvoedervaring		x
Eigen kinderen	x	x
Opvoeders zijn te druk, hebben weinig tijd		x
Veerkracht, veel aan kunnen, levensenergie	x	
Humor	x	
Relativeringsvermogen	x	
Stabiele relatie van opvoeders	x	
Begeleidbaar zijn, kunnen reflecteren	x	
Alleenstaand		x
Ervaring met kinderen (niet per se eigen kinderen), ervaring met verschillende problematieken	x	
'Klik' met het kind	x	
Realistische verwachtingen, weloverwogen beslissing om gezinshuis-, pleeg-, projectouder te worden	x	
Te idealistisch beeld van het gezinshuis-, pleeg-, projectouderschap		x
Flexibiliteit	x	
Pedagogische opleiding van gezinshuisouders	x	
Het kind zo lang mogelijk bij zich willen houden, de ouders wegdrücken		x
Als je 'afstand-nabijheid' niet goed kunt hanteren		x

Omgevingsfactoren (gezinshuis, pleeggezin, projectgezin)		
Weinig netwerk om op terug te vallen		x
Eigen kinderen	x	x
(Hoge) verwachtingen van eigen kinderen		x
Stabiele gezinssituatie	x	
Betrokken netwerk	x	
Andere gezinsleden staan achter de plaatsing	x	
Andere gezinsleden staan niet achter de plaatsing		x
Andere kinderen, samenstelling van gezinshuis	x	x
Locatie van gezinshuis, pleeggezin, projectgezin	x	x
Organisatiefactoren		
Voldoende plekken om te plaatsen, voldoende keus	x	
Voldoende tijd	x	
Gedeelde visie	x	
Tekort aan pleegouders, plek om te plaatsen		x
Druk vanuit de wachtlijst, vanuit de organisatie		x
Korte lijnen met collega's zoals onderzoeker en afdeling communicatie	x	
Bereikbaar zijn voor pleeggezin, dat pleegouders zich gesteund voelen, begeleiding aan pleegouders, ouders en kind, stabiel begeleidingsteam	x	
De komende bezuinigingen		x
Als er teveel hulpverleners betrokken zijn		x
Vertrouwen geven en uitstralen naar gezinshuisouders	x	
Geen vertrouwen uitstralen naar gezinshuisouders		x
Ruimte voor de gezinshuisouders om te bepalen of de jeugdige komt, overleg, in samenspraak beslissen	x	
Variatie in ondersteuningsmogelijkheden aan gezinshuisouders, bijv. twee avonden een oppas of een jeugdige gaat naar een weekendopvang	x	
Als plekken in een gezinshuis te lang leeg staan		x
Als organisatiebelang wringt met inhoudelijk belang		x
Wachtlijst		x

Weging van factoren

De veelheid en verscheidenheid aan factoren die in tabel 1.2 weergegeven wordt, doet de vraag rijzen welke factoren het zwaarst wegen. Uit de interviews blijkt dat dit een ingewikkelde vraag is om te beantwoorden. Er bestaat geen vaste formule, zeggen matchers. Steeds wordt gekeken naar wat een jeugdige nodig heeft en of pleegouders of gezinshuisouders dat kunnen bieden. Dat betekent dat bij de ene match de competenties van de opvoeders zwaar wegen, omdat de jeugdige een hele gestructureerde omgeving nodig heeft. Bij een andere match wordt er veel gewicht gegeven aan de culturele achtergrond van het pleeggezin, omdat ouders duidelijk hebben aangegeven dit het belangrijkste te vinden voor de opvoeding van hun kinderen.

Alle matchers geven aan dat de toestemming van ouders voor de plaatsing heel belangrijk is. Dat betekent dus dat niet alleen de jeugdige moet passen bij een alternatief gezin, maar ook dat er een match moet zijn tussen ouders en pleegouders of gezinshuisouders. Wanneer ouders toestemming geven voor een plaatsing, krijgt een jeugdige de meeste kans om zich te ontwikkelen. Daarom is het in het kennismakingstraject belangrijk om gevoelens en 'blikken' bespreekbaar te maken, zegt een matcher. Wat zwaar weegt volgens sommigen, is de leeftijd van de te matchen jeugdige in vergelijking met de leeftijd van de andere jeugdigen in het gezin. Als richtlijn wordt er in de praktijk een leeftijdsverschil aangehouden van minimaal anderhalf jaar, zodat kinderen niet gaan concurreren om hun plek in het gezin (met bijbehorende rollen en verwachtingen).

Aan matchers is gevraagd een top 3 van meest cruciale matchingsfactoren te geven. De volgende twee aspecten worden het vaakst genoemd:

1. Een duidelijk beeld hebben van de jeugdige en zijn systeem enerzijds en het pleeggezin/gezinshuis anderzijds. Denk aan het gedrag van de jeugdige en de competenties van de pleegouders/gezinshuisouders. Maar ook hobby's, 'type' gezin en aandacht voor de wensen en verwachtingen van alle betrokkenen.
2. De toestemming van ouders voor de plaatsing. Dit vinden matchers, zoals hierboven al aan bod kwam, heel belangrijk. Hier moet in geïnvesteerd worden. In het verlengde hiervan ligt de communicatie met alle betrokkenen: jeugdige, ouders, pleegouders/gezinshuisouders en professionals. Een goede samenwerking tussen alle partijen is nodig.

Andere belangrijke aspecten volgens de matchers zijn:

- Dat wensen en mogelijkheden van pleegouders niet te smal zijn (zodat dit matchers kans geeft ze bij meer jeugdigen te matchen).
- Tijd om mensen persoonlijk te ontmoeten.
- Inschatting van toekomstig gedrag van het kind.
- Competente gezinshuisouders.
- Heldere dossiers.
- Er spelen altijd factoren waar je niet invloed op hebt.

Niet-optimale match

Soms is een match niet optimaal. Redenen voor een niet-optimale match zijn bijvoorbeeld:

- Er moet rekening gehouden worden met de afstand tussen de woonplaats van ouder en van pleeggezin of gezinshuis (bijvoorbeeld omdat de bezoeksregeling uitvoerbaar moet kunnen zijn).
- Er is simpelweg geen beter alternatief voorhanden.
- Er is haast (bijvoorbeeld druk vanwege de wachtlijst).
- Het kind is heel lastig te plaatsen.
- Pleegouders of gezinshuisouders zijn te weinig onderlegd zijn om met complexe problematiek om te kunnen gaan, maar zijn wel erg gemotiveerd.

Om een niet-optimale match meer kans van slagen te geven, kan er extra ondersteuning aangeboden worden. Bij pleeggezinnen wordt meerdere keren het inzetten van Video Home Training (VHT) genoemd. Gezinshuizen en projectgezinnen krijgen meestal al standaard meer begeleiding dan pleeggezinnen. Om gezinshuisplaatsingen een kans van slagen te geven worden er goede gesprekken met gezinshuisouders

gevoerd over hun krachten en aandachtspunten en kunnen er extra begeleidingsmomenten georganiseerd worden.

Er blijken soms achteraf factoren van invloed te zijn op de stabiliteit van de plaatsing, die tijdens het matchingsproces niet een rol van betekenis speelden of niet zijn opgemerkt. Matchers geven aan dat er soms sprake is van miscommunicatie tussen pleegouders en de organisatie. Wat volgens matchers erg lastig is, is het inschatten van het gedrag van de jeugdige in de toekomst. Hoe zal hij of zij zich gedragen in een nieuwe gezinssituatie? Hechting wordt in dit verband specifiek genoemd. Er zijn voorbeelden van jeugdigen die therapie hebben gevolgd, met succes in een intensieve behandelgroep verblijven en vervolgens naar een gezinshuis of pleeggezin gaan, waar het dan toch misloopt. Bij de overgang naar een (nieuwe) gezinssituatie kan een jeugdige toch 'ineens' heel ander gedrag gaan vertonen. Het is belangrijk hierover te communiceren met pleegouders en gezinshuisouders en een eerlijk beeld te schetsen, zeggen matchers. Naast de onvoorspelbaarheid van het gedrag van de jeugdige kun je niet helemaal voorspellen hoe het pleegouders of gezinshuisouders zal vergaan met deze jeugdige. *"Het is wel 24 uur in je eigen leven"*, zegt een matcher. Soms is de beschikbare informatie onduidelijk, er is bijvoorbeeld nog geen zicht op de problematiek van een jeugdige en van het systeem. Dit kan van invloed zijn op de stabiliteit van de plaatsing, net als wanneer een opvoeder zijn baan kwijt raakt, ziek wordt of wanneer opvoeders gaan scheiden.

Alle factoren (kind, ouders, opvoeders, omgeving en organisatie) komen terug als er naar redenen gevraagd wordt voor het niet door laten gaan van een match. In onderstaande tabel wordt van elke factor een voorbeeld gegeven.

Tabel 1.3 Voorbeelden van redenen voor het niet door laten gaan van een match

Factoren	Redenen
Kind	Als een jeugdige echt niet naar het alternatieve gezin wil
Ouders	Als het alternatieve gezin niet aansluit bij de (belangrijkste) wensen van ouders
Opvoeders	De situatie van opvoeders is niet (meer) stabiel
Omgeving	De afstand tussen ouders en alternatief gezin is te groot of juist te klein
Organisatie	Als er samenwerkingsproblemen zijn tussen pleegouders en Bureau Jeugdzorg

Overkoepelend gaan matches met pleeggezinnen of gezinshuizen (vaak) niet door als het profiel van de jeugdige niet aansluit bij de wensen, de affiniteit en/of de vaardigheden van pleegouders of gezinshuisouders, of als het pleeggezin/gezinshuis niet aansluit bij de (belangrijkste) wensen van ouders. Dit is in lijn met de twee belangrijkste matchingsfactoren die op pagina 11 genoemd zijn.

Randvoorwaarden

Aan de matchers is gevraagd of zij een hulpmiddel (zoals een methodiek of een checklist) gebruiken. In vijf interviews wordt aangegeven dat dit het geval is. Onder 'hulpmiddel' wordt verstaan: een 11-stappenplan, een wegingsmodel dat intern ontwikkeld is, de dossieranalyse, een matchingschecklist, een lijstje met matchingsfactoren en het kindprofiel. Matchers (of ze momenteel al met een hulpmiddel werken of niet) hebben behoefte aan een matchingsmethodiek, geven ze aan. De hierboven genoemde hulpmiddelen zijn, waar mogelijk, naar de auteurs van dit artikel gestuurd. Deze aanvullende praktijkinformatie dient als input voor de te ontwikkelen matchingsmethodiek.

Het valt op dat niet iedereen het proces van matching en de afwegingen die gemaakt worden (standaard) vastlegt in een dossier. Het lijkt alsof dit met name voor de overwegingen geldt. Op basis van de gehouden interviews is onvoldoende duidelijk wat er wordt vastgelegd (als er iets wordt vastgelegd) en op welke manier. Uit de interviews valt wel op te maken dat er verschillende dossiers in omloop zijn, bijvoorbeeld een kinddossier en een pleegouderdossier en een 'eigen' dossier (voor eigen gebruik) van het pleegzorgservicepunt.

Wat betreft randvoorwaarden is tot slot gevraagd welke opleiding en competenties een matcher nodig heeft. De meningen zijn hierover verdeeld: sommigen vinden dat een wetenschappelijke opleiding nodig is (of geven aan dat een matcher in de eigen organisatie standaard een orthopedagoog is), anderen vinden een sociale beroepsopleiding zoals Pedagogiek of SPH noodzakelijk. Volgens één matcher van gezinshuizen is opleiding niet veelzeggend, het gaat er vooral om de (krachten en aandachtspunten van) gezinshuisouders goed te kennen.

Wat betreft benodigde competenties gaat het volgens de matchers vooral om kennis van gedrags- en emotionele problematiek en het analyseren van informatie (dossiers screenen). *Snel* kunnen analyseren en handelen en zorgvuldigheid wordt ook meer dan eens genoemd.

Wanneer je als matcher ook bij de kennismakingsfase betrokken bent, zijn gespreksvaardigheden zeker nodig, vult één matcher aan.

Wat gaat goed en wat kan beter?

In de interviews met matchers komt naar voren dat het matchingsproces op een aantal punten goed verloopt en tegelijkertijd dat er zaken verbeterd kunnen worden.

Matchers noemen de volgende dingen waarover zij tevreden zijn:

1. Het feit dat ouders veel meer betrokken worden dan vroeger.
2. De momenten van overdenking voor alle partijen in het matchingsproces.
3. De samenwerking met collega's en collega-instanties.
4. Het feit dat matchers de gezinshuisouders goed kennen. Wanneer verschillende matchers de gezinshuizen kennen, kan er goed met elkaar overlegd worden over welk kind het beste waar kan wonen.
5. De dialoog die (steeds meer) wordt gezocht met gezinshuisouders, om te bespreken wat hun wensen, vaardigheden en leerpunten zijn.
6. Het kleinschalige van projectgezinnen en de tijd die voor de matching van projectgezinnen wordt genomen.

De volgende punten ter verbetering worden genoemd:

1. Het vastleggen van overwegingen.
2. Tijd om persoonlijk kennis te maken met ouders en jeugdige.
3. Alle betrokkenen zien en spreken (om aandacht te hebben voor de klik tussen ouders en pleegouders of gezinshuisouders).
4. Voldoende tijd om matchingstaken (bijvoorbeeld het goed lezen van dossiers) uit te voeren.
5. Met allerlei partijen snel om tafel komen als dat nodig is.
6. De matching aan gezinshuizen afstemmen op wat gezinshuisouders aangeven. Hun wensen kunnen duidelijker in beeld gebracht worden en tegelijkertijd moet er helder gecommuniceerd worden over wat wel en niet mogelijk is (niet alle wensen kunnen altijd worden ingewilligd).

7. Een systeem ontwikkelen waarbij jonge kinderen hun stem kunnen laten horen, zonder dat ze daarin (over)belast worden.
8. Het afwegingsproces beter structureren.
9. De mogelijkheden van het eigen netwerk van een gezin onderzoeken.
10. Een betrouwbaar en valide instrument gebruiken dat in beeld brengt om wat voor type gezin (pleeggezin, gezinshuis) het gaat.
11. Steeds binnen de organisatie draagvlak creëren voor het belang van goede matching.
12. Matching überhaupt meer funderen.
13. Meer plek om te plaatsen.

Tot slot: twee illustraties

Matchers zijn ten slotte gevraagd naar een voorbeeld van een succesvolle en niet-succesvolle match. Hieronder worden twee voorbeelden uitgelicht.

Illustratie 1: een succesvolle match

Drie broertjes en een zusje werden samen in een gezinshuis geplaatst. Dit gezinshuis was net nieuw, dus de broertjes en hun zusje konden bij elkaar blijven. De ouders waren hier heel blij mee. Zij wonen bij het gezinshuis in de buurt en hebben een goede relatie met de gezinshuisouders. Ouders worden door de gezinshuisouders betrokken. Gezinshuisouders hebben affiniteit met de problematiek van de kinderen. De gezinsvoogd is adequaat en betrokken.

Illustratie 2: een niet-succesvolle match

Voor een jongetje werd al een tijd een alternatief gezin gezocht. Uiteindelijk werd er een gezin gevonden waar vanaf de start al twijfels over waren. De pleegouders wilden graag, maar de matcher vroeg zich af of pleegouders met het ingewikkelde gedrag van het jongetje konden omgaan. Omdat er geen andere optie was, is het jongetje er gaan wonen. Na een tijd is het echter spaak gelopen en is het jongetje weggegaan. Volgens de matcher ondermijnden pleegouders de hulpverlening en was de samenwerking met elkaar complex.

Er zijn verschillende kenmerken van een niet-succesvolle match die door meerdere matchers worden genoemd, namelijk: pleegouders of gezinshuisouders die niet kunnen omgaan met de complexe problematiek van de jeugdige, en geen klik tussen jeugdige en pleegouders of gezinshuisouders en ouders. Opvallend is dat meer dan één matcher in zijn voorbeeld aangeeft dat er vanaf de start twijfels waren bij de match. Daarnaast is de inschatting hoe een jeugdige in de nieuwe gezinssituatie zal aarden en zich zal gaan gedragen een blijvend knelpunt. Dit is immers nooit met honderd procent zekerheid te voorspellen. Kenmerken van een succesvolle match die meer dan één keer genoemd worden zijn: de samenwerking tussen ouders en pleegouders of gezinshuisouders verloopt goed, opvoeders hebben dezelfde interesse(s) als kind, opvoeders hebben veel ervaring, opvoeders staan open voor begeleiding, ouders staan achter de plaatsing, ouders hebben een goed gevoel bij het pleeggezin of gezinshuis en pleegouders of gezinshuisouders bij het kind en ouders. Opvallend is dat in het beschrijven van de mislukte en succesvolle matches de 'klik' (wel of niet aanwezig) vaker benoemd wordt dan in voorgaande vragen.

Conclusie

Er hebben negen interviews met matchers plaats gevonden om te onderzoeken hoe er momenteel in de praktijk wordt gematcht.

Als we kijken naar het proces, zien we dat de matching start met het bestuderen van informatie op papier: informatie over de jeugdige en gezin als startpunt, en informatie over pleeggezin of gezinshuis. Om een zo actueel mogelijk beeld te hebben van de jeugdige en ouders, is het vaak ook nodig om met hen in gesprek te gaan. Soms doet de matcher dit zelf, soms verloopt dit via een collega. Genoemd wordt dat in die gesprekken gevraagd wordt naar de wensen van ouder en jeugdige. Het matchingsproces verloopt niet in alle organisaties gelijk. Zo wordt een matchvoorstel bij de ene organisatie eerst voorgelegd aan de pleegouders en bij een andere organisatie eerst besproken met de ouders. Wanneer kinderen betrokken worden, is eveneens verschillend. Uit de interviews lijkt het alsof er meer rekening wordt gehouden met de wensen van pleegouders, dan met de wensen van gezinshuisouders. Een matcher van gezinshuizen benoemt het spanningsveld hier: gezinshuisouders zijn in loondienst (het is dus hun werk jeugdigen op te voeden), maar het is óók belangrijk dat zij de match zien zitten. De wachtlijst lijkt bij gezinshuizen een grotere rol te spelen dan bij pleegzorg, maar matchers geven aan dat bij het matchen met gezinshuizen de wachtlijst niet meer leidend is, zoals voorheen.

Matchers noemen veel beschermende en risico factoren die een rol (kunnen) spelen bij de matching. Duidelijk wordt dat er geen standaard formule is voor de weging van deze factoren. Elke casus vraagt om het afwegen van wat de jeugdige (en zijn ouders) nodig heeft aan de ene kant en aan de andere kant wat pleegouders of gezinshuisouders kunnen bieden. Dit onderzoeken en een duidelijk beeld hiervan krijgen is een cruciaal aspect van matching, zeggen matchers. Net als de toestemming van ouders voor de plaatsing. Voor de ontwikkeling van de jeugdige is dat erg belangrijk. Bij de voorbeelden van succesvolle matches komt deze factor (bijna) altijd terug.

Wat lastig is aan matching, is dat je niet goed kunt voorspellen hoe een kind zich in de toekomst, in de nieuwe gezinssituatie, zal gedragen. Net als dat onbekend is hoe het de gezinshuisouder of pleegouder uiteindelijk zal vergaan. In het geval van niet-optimale matches (bijvoorbeeld vanwege tijdsdruk of omdat er geen beter alternatief voor handen is) kunnen pleegouders en gezinshuisouders extra ondersteund worden.

Tot slot hebben matchers aangegeven welke zaken goed gaan in de huidige matching en wat verbeterpunten zijn. Een aandachtspunt is in ieder geval dat er ook aandacht moet zijn voor de positieve eigenschappen en interesses van een jeugdige. Een match gaat niet alleen om het passen van de vaardigheden van opvoeders bij bepaalde problematiek van de jeugdige, maar bijvoorbeeld ook om gedeelde hobby's.

2. Werkbijeenkomst met ouder, pleegouders, gezinshuisouders en matchers

Werkwijze

Er is in maart 2014 een werkbijeenkomst georganiseerd waarbij de volgende personen aanwezig waren: één ouder (via Spirit), twee pleegouders (via Spirit en OCK het Spalier), twee gezinshuisouders (Intermetzo), drie matchers (Ambiq, OCK het Spalier en Spirit)³, één gedragswetenschapper die de matching uitvoert (Intermetzo) en één supervisor (Ambiq). Het doel van de bijeenkomst was achterhalen hoe matching (het matchen van langdurig uithuisgeplaatste jeugdigen aan een alternatief gezin) in de praktijk gebeurt. De werkbijeenkomst bestond uit drie werkvormen:

- Plenair inventariseren van factoren die meespelen in de match en (individueel) prioriteren.
- In drie groepen het proces van matching in kaart brengen door middel van post-its met activiteiten die op een tijdlijn worden geplaatst.
- In duo's formuleren wat wel en niet goed werkt in de matching (en invullen op een formulier).

Resultaten

Factoren

Tijdens het eerste deel van de werkbijeenkomst zijn de factoren in kaart gebracht die worden meegewogen in de matching. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen: kindfactoren, ouderfactoren, opvoederfactoren, omgevingsfactoren en organisatiefactoren. Vervolgens kreeg iedere deelnemer de kans om tien prioriteiten aan te geven. De factoren en prioriteiten zijn weergegeven in tabel 2.1. Opvallend is dat alle deelnemers de kind-, ouder- en opvoederfactoren het meest belangrijk vinden. De factoren in de omgeving en die van de organisatie hebben volgens hen minder prioriteit in de matching.

De belangrijkste kindfactoren zijn volgens de deelnemers de leeftijd en de problematiek van de jeugdige. Bij de ouderfactoren is de belangrijkste factor de toestemming van ouders voor de uithuisplaatsing én de plaatsing in het betreffende pleeggezin of gezinshuis. De factor van de opvoeders die er uit springt, is de opvoedingsstijl van de opvoeders. Met name de ouder geeft deze factor veel prioriteit. De deelnemers lichten hierbij toe dat het gaat om wat voor soort gezin het is (bijvoorbeeld veel structuur of juist loslaten) en welke visie er is op opvoeden. Deze opvoedingsstijl moet passen bij de ontwikkeling van de jeugdige en wat het daarvoor nodig heeft. Andere factoren die in de categorie opvoeders veel prioriteit krijgen, zijn de eigen kinderen en de wensen van pleeg- of gezinshuisouders; waar zijn ze wel/niet goed in en wat denken ze wel/niet aan te kunnen. Met betrekking tot de eigen kinderen van pleeg- of gezinshuisouders lichten de deelnemers toe dat het te plaatsen kind moet passen bij de eigen kinderen (met betrekking tot leeftijd, geslacht en problematiek).

Hoewel de categorie organisatie niet veel prioriteit krijgt, is er daarbinnen één factor die relatief veel prioriteit krijgt, namelijk de afstemming met andere betrokkenen, zoals de casemanager of (gezins)voogd en de behandelaar van het kind (bijvoorbeeld een therapeut voor de gedragsproblematiek van het kind).

³ Deze matchers hebben ook deelgenomen aan de interviews met matchers (hoofdstuk 1).

Hoewel door de deelnemers niet ingebracht, is hen (op basis van het literatuuronderzoek) nog wel gevraagd naar het belang van de 'klik' tussen jeugdige/ouders en pleeg- of gezinshuisouders. De deelnemers beamen dat deze klik belangrijk kan zijn, maar ook dat dit gevoel een momentopname is en dat deze kan veranderen. In de praktijk van gezinshuizen blijkt het niet hebben van een klik geen reden om niet te plaatsen.

In onderstaande tabel 2.1 zijn de factoren weergegeven die volgens de deelnemers aan de werkbijeenkomst van belang zijn voor matching. Tevens is de prioritering weergegeven die zij aan de verschillende factoren hebben gegeven. In de toelichting onder de tabel staat een uitleg over de inhoud ervan.

Tabel 2.1 Factoren matching en prioritering volgens deelnemers werkbijeenkomst

Factoren	Prioritering ouder (10)	Prioritering matchers (50)	Prioritering pleeg- en gezinshuis- ouders (40)
Kindfactoren			
• Leeftijd	1	3 (6%)	1 (2,5%)
• Trauma		1 (2%)	3 (7,5%)
• Perspectief: hulpverlenings- of opvoedingsvariant		3 (6%)	2 (5%)
• Problematiek	1	5 (10%)	
• Allergie			2 (5%)
• Agressie			1 (2,5%)
• Geslacht			
• Instemming jeugdige		3 (3%)	2 (5%)
• Hulpvraag			
• Behoeftte aan afstand en/of nabijheid			
Totaal prioritering	2 (20%)	15 (27%)	11 (27,5%)
Ouderfactoren			
• Religie			3 (7,5%)
• Toestemming		5 (10%)	6 (15%)
• Eigen problematiek ouders			
• Broertjes / zusjes	1 (10%)		1 (2,5%)
• Toestemming familie (o.a. opa en oma)			
• Cultuur			
• Afstemming met begeleiding ouders	1 (10%)	1 (2%)	
• Wensen ouders		3 (6%)	1 (2,5%)
Totaal prioritering	2 (20%)	9 (18%)	11 (27,5%)
Opvoederfactoren			
• Eigen kinderen	1 (10%)	3 (6%)	3 (7,5%)
• Eerdere ervaring met problematiek		3 (6%)	
• Opvoedingsstijl	4 (40%)	4 (8%)	3 (7,5%)
• Huisdieren / allergie			
• Wensen en waar zijn ze wel/niet goed in	1 (10%)	3 (6%)	3 (7,5%)

• Kennis en ervaring doelgroep / problematiek		3 (6%)	
• Netwerk			
• Cultuur			
• Normen en waarden (toegevoegd na prioritering)			
Totaal prioritering	6 (60%)	16 (32%)	9 (22,5%)
Omgeving			
• School		1 (2%)	
• Vrienden			1 (2,5%)
• Hobby's en clubjes			2 (5%)
• Huisdieren			2 (5%)
• Afstand gezin			2 (5%)
Totaal prioritering	0 (0%)	1 (2%)	7 (17,5%)
Organisatie			
• WachtlIJst			
• Visie op matching			
• Doelgroep van het aanbod		1 (2%)	
• Faciliteiten(huisvesting, begeleiding, deskundigheidsbevordering)			
• Beschikbare begeleiding		2 (4%)	
• Loondienst of franchise (bij gezinshuis)			
• Afstemming met andere betrokkenen (plaatser, behandelaar)		4 (8%)	
Totaal prioritering	0 (0%)	7 (14%)	0 (0%)

Toelichting bij tabel 2.1:

De factoren in deze tabel zijn door de deelnemers zelf opgeschreven. Hierdoor kan de indeling van de factoren in de verschillende categorieën afwijken van de indeling die in de rest van dit artikel is gebruikt. Iedere deelnemer kreeg vervolgens 10 stickers (prioriteiten). In totaal zijn er 100 stickers verdeeld: 10 door één ouder, 50 door vijf matchers en 40 door vier pleeg- en gezinshuisouders. In de kolommen staat het aantal stickers (prioriteiten) dat de deelnemers aan een factor hebben gegeven. Het percentage is het aantal stickers ten opzichte van het totaal aantal stickers dat die groep (ouder/matchers/pleeg- en gezinshuisouders) mocht verdelen.

Proces

Er gaat een heel proces vooraf aan het matchen van een jeugdige aan een pleeggezin of gezinshuis. Tijdens de bijeenkomst is geïnventariseerd welke activiteiten er idealiter worden uitgevoerd, in welke volgorde en wie daar bij betrokken zijn. In grote lijnen levert dat onderstaand beeld op van het wenselijke matchingsproces.

Tabel 2.2 Wenselijke stappen in het matchingsproces volgens deelnemers werkbijeenkomst

Wenselijke stappen in het matchingsproces (en concrete activiteiten van de matcher)

1. Aanmelding beoordelen en verwerken

- Bij aanmelding door casemanager of (gezins)voogd (laten) nagaan of hulpvraag jeugdige en ouders past bij aanbod instelling (pleegzorg en/of gezinshuis)
- Jeugdige zo nodig op wachtlijst (laten) plaatsen
- (Laten) checken of achtergrondinformatie beschikbaar is: profiel /dossier jeugdige en gezin

2. Beschikbare achtergrondinformatie jeugdige en gezin lezen

- Profiel / dossier jeugdige en gezin lezen

3. Wensen, behoeften en mogelijkheden betrokkenen inventariseren

- Gesprek met jeugdige om wensen te inventariseren en stappen van matching toe te lichten
- Gesprek met ouders om wensen te inventariseren en stappen van matching toe te lichten
- Gesprek met casemanager of (gezins)voogd over wat de jeugdige nodig heeft
- Gesprek met andere professioneel betrokkenen over wat de jeugdige nodig heeft (vorige verblijfplaats, behandelaar, docent)
- Bovenstaande gesprekken worden soms ook gecombineerd in één startgesprek waar iedereen bij is en zijn/haar wensen kan aangeven.
- Wensen en mogelijkheden beschikbare pleeg- of gezinshuisouders inventariseren (deze wensen en mogelijkheden zijn vaak al bekend vanuit voorbereidingstraject pleegouders of begeleiding van gezinshuisouders)

4. Informatie vergelijken en voorlopige match maken

- Vergelijken van wensen, behoeften en kenmerken jeugdige en ouder met wensen, mogelijkheden en kenmerken beschikbare opvoeders
- Op basis van de vergelijking een voorlopige match maken
- Gesprek met collega matcher, gedragswetenschapper en/of andere collega over vergelijking en voorlopige match
- Gesprek met casemanager of (gezins)voogd over vergelijking en voorlopige match

5. Voorlopige match voorleggen aan pleeg- of gezinshuisouders

- Pleeg- of gezinshuisouders krijgen profiel van mogelijk te plaatsen jeugdige
- Gesprek met pleeg- of gezinshuisouders over mogelijk te plaatsen jeugdige: vragen beantwoorden
- Paar dagen bedenktijd voor het besluit of ze door willen gaan met matching. Tijdens deze bedenktijd is het nog mogelijk om vragen te stellen aan de matcher.

6. Voorlopige match voorleggen aan ouders (en jeugdige afhankelijk van leeftijd)

- Als pleeg- of gezinshuisouders instemmen met het voorstel: gesprek van matcher met ouders (en jeugdige afhankelijk van leeftijd) waarin de voorlopige match aan hen voor wordt gelegd.
- Paar dagen bedenktijd voor het besluit of ze door willen gaan met deze match. Tijdens deze

bedenktijd is het nog mogelijk om vragen te stellen aan de matcher.

7. Kennismaking ouders, jeugdige en pleeg- of gezinshuisouders

- Als ouders (en jeugdige) instemmen met het voorstel: gesprek met ouders (en jeugdige vanaf bepaalde leeftijd) en pleeg- of gezinshuisouders om kennis te maken en informatie uit te wisselen.
- Paar dagen bedenktijd voor het besluit of ouders (en jeugdige) en pleeg- of gezinshuisouders door willen gaan met deze match. Tijdens deze bedenktijd is het nog mogelijk om vragen te stellen aan de matcher.

8. Match

- Als zowel jeugdige (vanaf bepaalde leeftijd), ouders en pleeg- of gezinshuisouders akkoord gaan, is er een match.
- Jeugdige (vanaf bepaalde leeftijd), ouders en pleeg- of gezinshuisouders hierover informeren en afspraken maken over wentraject en plaatsing.
- Doorgeven aan casemanager of (gezins)voogd, leidinggevende en/of begeleiding pleeggezin en/of gezinshuis.
- Als de match niet in alle opzichten optimaal lijkt te zijn, adviseren om extra begeleiding in te zetten.

9. Wentraject

- Pleeg- of gezinshuisouders gaan op bezoek bij ouders en jeugdige thuis of andere woonplek van de jeugdige (bijvoorbeeld pleeggezin of leefgroep) in aanwezigheid van ouders.
- Ouders en jeugdige gaan op bezoek bij pleeg- en of gezinshuisouders.
- Jeugdige gaat een dag (deel) op bezoek bij pleeg- en of gezinshuisouders.
- Jeugdige gaat één of meerdere nachtjes logeren bij pleeg- en of gezinshuisouders.
- In het wentraject kan er een fotoboekje worden gemaakt met foto's van het gezinshuis of pleeggezin voor de jeugdige en de ouders.
- Verhuizing van de jeugdige: start plaatsing

Uiteraard zijn er verschillen tussen organisaties, dus in de praktijk kan het zijn dat in sommige organisaties stappen niet worden uitgevoerd of in een andere volgorde. Aan de deelnemers aan de werkbijeenkomst is gevraagd wat volgens hen verschillen zijn tussen organisaties. Dit levert onderstaande punten op:

- Een verschil is bijvoorbeeld de kennismaking tussen ouders (en jeugdige) en pleeg- of gezinshuisouders. In sommige organisaties vindt deze voor de definitieve match plaats en in andere organisaties pas erna.
- Een verschil tussen pleegzorg en gezinshuizen is dat er in een gezinshuis na kennismaking met de jeugdige weinig of geen ruimte is om de plaatsing nog te annuleren. In de pleegzorg krijgen pleegouders ook na de kennismaking door middel van een aantal dagen bedenktijd nog de kans om de matching stop te zetten.
- Bij gezinshuizen is er überhaupt weinig ruimte om 'nee' te kunnen zeggen. Er wordt een doelgroep voor de gezinshuizen geformuleerd en vanwege het professionele karakter wordt er van gezinshuisouders verwacht dat ze jeugdigen die daartoe behoren (kunnen) opvangen. De deelnemers aan de bijeenkomst benadrukken dat het ook voor gezinshuisouders belangrijk is om een 'klik' te hebben met de jeugdige en dat ze zelf inschatten dat ze het aankunnen.

- In de pleegzorg stopt de matching als een puber of een pleegouder besluit om niet verder te willen. De ervaring is namelijk dat de kans op succes dan heel klein is. Als ouders besluiten niet verder te willen, is het afhankelijk van de redenen die ze hebben, of de matching doorgaat. Als ouders überhaupt niet mee willen/kunnen werken aan de uithuisplaatsing, kan dat een reden zijn om tegen hun zin in toch door te gaan met de matching.
- In sommige organisaties vinden er gesprekken plaats met jeugdige, ouders en pleeg- of gezinshuisouders voordat er wordt gematcht (zoals weergegeven in bovenstaand schema). In de praktijk gebeurt het (vanuit tijdsoverwegingen) echter regelmatig dat er een match wordt gemaakt 'op papier', namelijk op basis van het dossier van de jeugdige en de beschikbare informatie over pleeg- of gezinshuisouders. De deelnemers benadrukken het belang van persoonlijke gesprekken om een goede inschatting te kunnen maken.
- De deelnemers geven aan dat de hoeveelheid informatie die pleeg- of gezinshuisouders over de jeugdige en het gezin krijgen per individu kan verschillen. Dit is ook afhankelijk van de wensen van de opvoeders. Sommige opvoeders willen zoveel mogelijk weten; en anderen willen juist met een open blik kunnen starten.

Wat werkt wel en niet goed?

Ten slotte is aan de deelnemers gevraagd wat er wel en niet goed werkt in de matching in de huidige praktijk. De deelnemers hebben deze vragen in vijf groepjes beantwoord. De resultaten hiervan zijn weergegeven in onderstaande tabel. Er zijn in de bijeenkomst ook factoren genoemd die wel en niet goed werken tijdens de plaatsing en/of bij afronding van de plaatsing. Deze zijn niet opgenomen in onderstaand overzicht over matching. Ook factoren die betrekking hebben op het kiezen van een gezinsvorm voor een jeugdige en het voorbereiden van pleeg- en/of gezinshuisouders zijn niet opgenomen. Dit vindt plaats voor aanvang van de matching.

Tabel 2.3 Antwoorden van de deelnemers op de vraag: wat werkt wel en niet goed in matching?

Wat werkt wel goed?
• Gestructureerd werken volgens vaste stappen waarbij er bedenktijd is tussen iedere stap en waarbij er tijd is om alle informatie te overwegen. • Aandacht voor en luisteren naar specifieke behoeftes van jeugdigen en gezinshuisouders (coaching, supervisie, opleiding, kennis). • Pleegouders hebben de ruimte om hun wensen te kennen te geven (afbakening is belangrijk). • Ouders hebben de ruimte om hun wensen te kennen te geven (afbakening is belangrijk). • Goede begeleiding bij de matching. • Aandacht voor de mate waarin ouder en pleeg- of gezinshuisouder op één lijn zitten met betrekking tot opvoedingsideeën. • Samenwerking in het team (opvoeder, matcher, gedragswetenschapper, begeleider): samen het dossier bekijken en vragen opstellen. • Pleegouders of gezinshuisouders krijgen achtergrondinformatie over de afkomst van de jeugdige (bijvoorbeeld normen en waarden). Dit bevordert goed contact met ouders.
Wat werkt niet goed?
• Lange wachtlijst / beperkt aantal plekken / niet optimaal benutten van plekken / druk van eigen organisatie en ketenpartners om snel te matchen • Weinig tijd beschikbaar voor matching

- Ouders en het systeem moeten meer betrokken worden bij de matching (vooraf persoonlijk gesprek en werken aan toestemming).
- Matches die op inhoud niet kloppen: plaatsing sluit niet aan bij specifieke behoeften jeugdige (hoe breng je dit bij jonge kinderen in kaart?), grote verschillen leefstijl ouders en pleeg- of gezinshuisouders, jeugdigen matchen onderling niet.
- Niet altijd goede informatie uitwisseling en duidelijke afspraken tussen ouders en pleeg- of gezinshuisouders.
- Na de matching plaatsing blijven volgen en begeleiden en ouders blijven ondersteunen om de kans op succes te vergroten.
- Matchers werken soms in voortdurend wisselende context (reorganisaties, veranderingen in beleid en visie van de organisatie).

Conclusie

In de werkbijeenkomst is zowel stilgestaan bij de inhoud van de match (welke factoren zijn belangrijk?) als het proces van de match (welke stappen zet je als matcher?).

Met betrekking tot de inhoud van de match vinden de deelnemers de kindfactoren, ouderfactoren en opvoederfactoren het belangrijkste. Daarbij krijgen er een aantal veel prioriteit, namelijk:

1. leeftijd en problematiek van de jeugdige;
2. opvoedingsstijl, eigen kinderen en wensen/mogelijkheden van pleeg- of gezinshuisouders
3. toestemming van ouders voor de uithuisplaatsing én het betreffende pleeggezin of gezinshuis.

Factoren in de omgeving en/of organisatie zijn volgens de deelnemers minder belangrijk.

Op basis van de huidige processen van matching in de praktijk en de wensen die de deelnemers daarin aangeven, kan globaal het volgende wenselijke matchingsproces worden onderscheiden:

1. aanmelding beoordelen en verwerken;
2. beschikbare achtergrondinformatie lezen;
3. wensen, behoeften en mogelijkheden betrokkenen inventariseren;
4. informatie vergelijken en voorlopige match maken;
5. voorstel match voorleggen aan pleeg- of gezinshuisouders;
6. voorstel match voorleggen aan ouders (en jeugdige);
7. kennismaking ouders, jeugdige en pleeg- of gezinshuisouders;
8. match;
9. wentraject.

De deelnemers benadrukken het belang van persoonlijke gesprekken; zowel van matcher met jeugdige, ouders en pleeg- of gezinshuisouders om wensen te inventariseren als tussen jeugdige, ouders en pleeg- of gezinshuisouders ter kennismaking voor de definitieve match. Een belangrijk aandachtspunt bij gezinshuizen is het spanningsveld tussen de verwachting vanuit de organisatie dat gezinshuisouders alle jeugdigen uit de doelgroep moeten kunnen opvangen versus de eigen inschatting van gezinshuisouders of een match wel/niet succesvol zal zijn (bijvoorbeeld op basis van de 'klik' en de eigen inschatting wel/niet met bepaalde problematiek om te kunnen gaan).

Ten slotte is de deelnemers gevraagd naar wat wel en niet goed werkt in matching in de praktijk. Ze benoemen hierin verschillende zaken in het proces van matching. Waar men de meerwaarde van in ziet is:

1. goed luisteren naar de wensen van alle betrokkenen en hun tussenstappen bedenktijd geven;
2. samenwerking met collega's: begeleiding bij de matching en met elkaar beschikbare informatie vergelijken;
3. afstemming en informatie uitwisseling tussen ouders en opvoeders.

Op de vraag wat niet goed werkt in matching, worden de volgende punten genoemd:

1. organisatorische aspecten, zoals: wachtlijsten, te weinig tijd en reorganisaties;
2. er moet nog beter worden samengewerkt met ouders; zowel tijdens de matching als tijdens de plaatsing (goede afspraken en begeleiding);
3. in de huidige praktijk wordt soms op basis van inhoudelijke factoren geen goede match gemaakt. Een zorgvuldige afweging van factoren en in hoeverre jeugdige/ouders en pleeg- of gezinshuisouders bij elkaar passen, is dus van groot belang!

3. Dossieronderzoek

Werkwijze

Dossieronderzoek is één van de manieren om te achterhalen hoe er wordt gematcht én wat daarover wordt vastgelegd. In totaal zijn er 20 dossiers van langdurig uithuisgeplaatste jeugdigen onderzocht door vier bij het project betrokken zorgaanbieders: Ambiq, Gezinshuis.com in samenwerking met Lindenhout, OCK het Spalier en Spirit. Internetzo heeft door omstandigheden de gevraagde dossieronderzoeken niet op tijd aangeleverd.

Het betreft de dossiers van langdurig uithuisgeplaatste jeugdigen die al in een gezinshuis of pleeggezin wonen. De matching heeft hier dus al plaatsgevonden. Het gaat om het dossier waar in staat waarom de jeugdige in dat pleeggezin of gezinshuis is geplaatst en welke stappen er zijn genomen om tot het besluit voor die match te komen. De zorgaanbieders hebben zelf vijf dossiers geselecteerd van langdurig uithuisgeplaatste jeugdigen en zij hebben het dossieronderzoek uitgevoerd met behulp van een door het projectteam opgesteld formulier (zie bijlage 2). In dit hoofdstuk wordt er per onderdeel verslag gedaan van de resultaten: algemene informatie over de casussen, de matchingsprocedure, de inhoudelijke overwegingen voor de beslissing en eventuele overige belangrijke zaken. De belangrijkste uitkomsten worden vervolgens samengevat in de conclusie.

Een kanttekening bij het dossieronderzoek is dat het vanwege de beperkingen (geen aselechte steekproef en geen training van onderzoekers van de instellingen op betrouwbaarheid) een exploratief onderzoek is met subjectieve data.

Resultaten

Algemene informatie over de casussen

De eerste set aan vragen levert algemene informatie op over de casussen die zijn onderzocht. De jeugdigen waarvan de dossiers zijn onderzocht, zijn tussen de 2 en 17 jaar oud. De gemiddelde leeftijd is 10,5 jaar. Het zijn 11 jongens (55%) en 9 meisjes (45%). Het juridisch kader van de plaatsingen varieert: vrijwillige plaatsing (35%), ondertoezichtstelling (OTS) (45%), ontheffing (15%) en ontzetting (5%).

De datum waarop de jeugdigen uit huis zijn geplaatst varieert van februari 1999 tot en met november 2013. Hiermee is er dus een grote variatie in de duur van de uithuisplaatsing tot dan toe; van een aantal maanden tot ruim 15 jaar (soms met een onderbreking). Gemiddeld is dit 3,3 jaar. Bij 16 van de 20 onderzochte dossiers (80%) hebben de jeugdigen hiervoor op (een) andere plek(ken) gewoond. Uit de toelichting blijkt dat er grote verschillen zijn op hoeveel plekken de jeugdigen gewoond hebben; van één tot vier of vijf of zelfs meer. Dit zijn allerlei plaatsingen: (netwerk)pleegzorg, leefgroepen en andere gezinshuizen. Voor vier jeugdigen (20%) is dit de eerste plek.

Van de jeugdigen wonen er nu 8 in een pleeggezin (40%) en 12 in een gezinshuis (60%). De datum waarop de jeugdigen in het huidige gezin zijn geplaatst varieert van oktober 2006 tot en met februari 2014. Dit varieert dus van 2 maanden tot bijna 8 jaar vanaf het moment van de plaatsing. Gemiddeld wonen de jeugdigen nu 2,0 jaar in het huidige gezin. Ten slotte is er gevraagd naar het al dan niet hebben van broertjes en zusjes die uit huis zijn geplaatst en of zij al dan niet op dezelfde plek wonen. 8 jeugdigen (40%) hebben broertjes en/of zusjes die ook uit huis zijn geplaatst. Geen van hen woont op dit moment bij zijn/haar broertjes en/of zusjes. De andere 12 jeugdigen hebben geen broertjes of zusjes en/of die zijn niet uit huis geplaatst.

Matchingsproces: wensen inventariseren

Allereerst is in het dossieronderzoek gevraagd bij welke betrokkenen de wensen met betrekking tot de match zijn geïnventariseerd en of deze al dan niet zijn vastgelegd in het dossier.

Tabel 3.1 Resultaten over inventarisatie van wensen

Wensen geïnventariseerd?	Jeugdige	Ouders	Familie-leden	Pleeg-of gezinshuis-ouders
Ja, en vastgelegd in dossier	5 (25%)	10 (50%)	0 (0%)	7 (35%)
Ja, maar niet vastgelegd in dossier	2 (10%)	5 (25%)	1 (5%)	9 (45%)
Nee	12 (60%)	5 (25%)	18 (90%)	3 (15%)
Geen antwoord	1 (5%)	0 (0%)	1 (5%)	1 (5%)

Opvallend is dat er bij 12 jeugdigen (60%) niet is gevraagd naar hun wensen met betrekking tot het pleeggezin/gezinshuis. Uit de toelichting op de antwoorden blijkt dat in ieder geval 8 van de 12 jeugdigen nog te jong was ten tijde van de plaatsing. De jeugdigen die wel zijn bevraagd, hebben verschillende wensen. De gezinssamenstelling wordt redelijk vaak genoemd (bijvoorbeeld wel/geen andere jeugdigen van bepaalde leeftijd, wel/geen man in huis). Verschillende jeugdigen benoemen ook eigenschappen van pleeg- of gezinshuisouders die ze belangrijk vinden, zoals: lieve mensen, niet te streng, tijd hebben om leuke dingen met hem/haar te doen. Andere wensen die worden genoemd, zijn: wel/geen huisdieren en de locatie van het gezin (contact kunnen houden met familie, hobby's kunnen blijven uitoefenen).

De meeste ouders (75%) zijn bevraagd op hun wensen met betrekking tot het pleeggezin of gezinshuis. Dit overleg wordt soms door iemand anders gevoerd dan een matcher, zoals een ouderbegeleider. Ouders hebben allerlei verschillende wensen. De wensen die worden genoemd hebben meestal betrekking op:

- De kenmerken van opvoeders en hun gezin, zoals: om kunnen gaan met gedrag, structuur of flexibiliteit bieden, normen en waarden, veiligheid, religie.
- De locatie: kleine reisafstand ten opzichte van ouders (variërend van zelfde woonplaats tot x aantal kilometers ten opzichte van ouders)
- Gezinsamenstelling, zoals: wel/geen andere jeugdigen van bepaalde leeftijd, wel/geen homopaar.
- Ruimte voor ouders/familie: veel contact mogelijk met hun kind, zich welkom voelen in het gezin, overleg en samenwerking met opvoeders, op de hoogte gehouden worden met behulp van mail en foto's.

Andere wensen die (minder vaak) worden genoemd zijn: het samen plaatsen van broertjes en zusjes, een plek waar hun kind langere tijd kan blijven en een goede 'klik' tussen hun kind en de opvoeders. Opvallend is dat de wensen die de ouder noemde in de werkbijeenkomst ook door matchers zijn benoemd als belangrijke factoren in de matching. In drie casussen waar geen overleg is geweest met ouders, wordt als toelichting gegeven dat de jeugdigen als crisisplaatsing zijn binnengekomen. Het is de auteurs niet duidelijk of er op een later moment, bijvoorbeeld bij doorplaatsing naar een gezin voor langere termijn, alsnog overleg is geweest met ouders. Als de jeugdige in het crisisgezin kan blijven (waardoor overplaatsing niet nodig is), is het de vraag of een gesprek over de wensen van ouders nog zinvol en/of nodig is.

In bijna alle casussen (90%) is er met andere familieleden geen overleg geweest over hun wensen met betrekking tot het pleeggezin/gezinshuis. Onze inschatting is dat het mogelijkkerwijs te ver voert voor de matcher om hen erbij te betrekken.

Aan de meeste pleeg- en gezinshuisouders (80%) is gevraagd wat hun wensen zijn met betrekking tot de te plaatsen jeugdige en zijn/haar familie. Bij iets minder dan de helft hiervan is het ook vastgelegd in het dossier. De wensen van pleeg- en/of gezinshuisouders worden vaak uitgevraagd tijdens het voorbereidings- en selectietraject. Pleeg en/of gezinshuisouders hebben verschillende wensen:

- Leeftijd en geslacht van de jeugdige: jongen of meisje en vaak bij voorkeur een jong kind (variërend van zo jong mogelijk tot maximaal 12 jaar).
- Passend bij andere jeugdigen in het gezin: qua leeftijd en ontwikkeling/problematiek.
- Liever wel/niet bepaalde problematiek.
- Goed contact mogelijk met familie van de jeugdige.
- Een klik hebben met de jeugdige.
- De jeugdige heeft (specifieke) hobby's; zoals sport of dieren.
- Een langdurige plaatsing.

Matchingsproces: overleg met collega's en partners

In het dossieronderzoek is gevraagd of er gedurende het matchingsproces overleg is geweest met collega's (uit de eigen organisatie). In 18 casussen (90%) is er overleg geweest met één of meerdere collega's. Bij slechts 2 casussen (10%) is er geen overleg geweest met een collega. Hieronder staat in tabel 3.2 in hoeveel casussen er met de betreffende collega's overleg is geweest. In de casus waarin er overleg is geweest met het team, was dit onder leiding van een jeugd maatschappelijk werker. Collega's die in de categorie anders worden genoemd zijn: gezinsonderzoeker voorbereidingstraject, pleegzorgbegeleider, ambulant werker gezinshuis, spoedhulpwerker, jeugd maatschappelijk werker, matchingscoördinator. In slechts 4 casussen (20%) is het overleg met een collega vastgelegd in het dossier. In 13 casussen (65%) is dit niet het geval en in 2 casussen (10%) deels. In één dossieronderzoek (5%) is de vraag niet beantwoord.

Tabel 3.2 Resultaten over overleg met collega's

Overleg?	Collega matcher	Gw'er	Teamleider	Team	Anders
Ja	8 (40%)	10 (50%)	6 (30%)	1 (5%)	9 (45%)
Nee	12 (60%)	10 (50%)	14 (70%)	19 (95%)	11 (55%)

Naast het overleg met collega's is er gevraagd naar overleg met partners (uit een andere organisatie). In 16 casussen (80%) is er overleg geweest met één of meerdere partners. Uit het dossieronderzoek is niet terug te halen wat de onderwerpen van overleg waren. Bij 4 casussen (20%) is er geen overleg geweest met een partner. Hieronder staat een overzicht in hoeveel casussen er met verschillende partners overleg is geweest. De partner die in de categorie anders worden genoemd, is de jeugd maatschappelijk werker. In slechts 4 van de 20 casussen (20%) is het overleg met een partner vastgelegd in het dossier. In 13 casussen (65%) is dit niet het geval. In drie dossieronderzoeken (15%) is de vraag niet beantwoord.

Tabel 3.3 Resultaten over overleg met partners

Overleg?	Plaatsers	Vorige plaatsing	Behandelaar kind	Behandelaar ouder	Anders
Ja	14 (70%)	6 (30%)	4 (20%)	2 (10%)	2 (10%)
Nee	6 (30%)	14 (70%)	16 (80%)	18 (90%)	18 (90%)

Matchingsproces: kennismaking

Eén van de elementen uit het matchingsproces is de kennismaking tussen jeugdige en pleeg- of gezinshuisouders en tussen ouders en pleeg- of gezinshuisouders. In 17 casussen (85%) is er sprake van kennismaking tussen jeugdige en pleeg- of gezinshuisouders, waarvan de meeste voor de definitieve match. Eveneens in 17 casussen is er een kennismaking geweest tussen ouders en pleeg- of gezinshuisouders, maar vaker dan bij de kennismaking met de jeugdige pas na de definitieve match. In de meeste casussen zijn deze kennismakingen niet vastgelegd in het dossier. In slechts 6 casussen (30%) is de kennismaking met de jeugdige of de ouders vastgelegd in het dossier.

Tabel 3.4 Resultaten over kennismaking

Kennismaking?	Jeugdige en pleegouders of gezinshuisouders	Ouders en pleegouders of gezinshuisouders
Ja, voor definitieve match	14 (70%)	10 (50%)
Ja, na definitieve match	3 (15%)	7 (35%)
Nee	1 (5%)	2 (10%)
Geen antwoord	2 (10%)	1 (5%)

Matchingsproces: stappen

In geen van de organisaties is een hulpmiddel, instrument of methodiek beschikbaar voor de matching (90% nee; 10% niet ingevuld). In het dossieronderzoek is gevraagd volgens welke stappen het proces van matching is verlopen. Dit heeft 13 verschillende procesbeschrijvingen opgeleverd. Deze zijn in grote lijnen weergegeven in de tabel in bijlage 3. Globaal kunnen we een aantal fasen onderscheiden in het matchingsproces die al dan niet (en soms in een verschillende volgorde) worden uitgevoerd, namelijk: aanmelding beoordelen en verwerken, gericht opvoeders werven, informatie verzamelen en lezen, wensen betrokkenen inventariseren, informatie vergelijken, een voorstel doen voor een match en deze voorleggen aan betrokkenen, kennismaking tussen jeugdige, ouders en opvoeders, het nemen van het besluit en een wentraject. Een aantal opvallende uitkomsten worden toegelicht.

In vijf procesbeschrijvingen wordt expliciet genoemd hoe de jeugdige is aangemeld voor een (langdurige) plaatsing in een pleeggezin of gezinshuis. Opvallend hierbij is dat er in de casussen die gaan over gezinshuizen ook expliciet wordt benoemd dat er met ouders wordt overlegd over deze aanmelding en dat de organisatie zelf een inschatting maakt of een gezinshuisplaatsing passend is. In de andere procesbeschrijvingen is onduidelijk hoe de jeugdige wordt aangemeld voor de plaatsing en bij de matcher.

In vijf procesbeschrijvingen (allen pleegzorg) wordt expliciet genoemd dat er (na aanmelding) wordt gestart met het lezen van de beschikbare informatie over de jeugdige en de beschikbare pleegouders. In één casus wordt er nog extra informatie ingewonnen bij de plaatsers en de ouderbegeleider. Vermoedelijk maakt het lezen van beschikbare informatie ook onderdeel uit van veel van de andere matchingsprocessen, maar is het

niet in iedere casus expliciet benoemd. In twee casussen wordt er niet gestart met beschikbare opvoeders, maar wordt er juist gestart met het specifiek werven van opvoeders (in dit geval pleegouders). Er wordt een advertentie geplaatst en/of er wordt een profiel van een jeugdige op een matchingswebsite geplaatst.

Opvallend is dat in slechts vier procesbeschrijvingen expliciet naar de wensen van betrokkenen wordt gevraagd, voordat er een voorstel voor de match wordt gedaan. In drie casussen is er een gesprek met ouders over hun wensen voor het pleeggezin, gezinshuis of projectgezin. In één procesbeschrijving van gezinshuizen wordt de matching (na de aanmelding) expliciet gestart met de wensen van de gezinshuisouders. Zij geven aan dat ze plek hebben en welk profiel ze voor ogen hebben voor de te plaatsen jeugdige. Op basis daarvan wordt er vervolgens gezocht naar een jeugdige op de wachtlijst.

Onderdeel van iedere procesbeschrijving is dat er op enig moment door de matcher een voorlopige match maakt (op basis van een vergelijking van beschikbare informatie) en dat dit voorstel ter instemming wordt voorgelegd aan verschillende betrokkenen (voordat er kennismaking plaatsvindt). In bijna alle beschrijvingen (12 van de 13) wordt er in dit stadium instemming gevraagd aan pleegouders of gezinshuisouders. In vier casussen (3 pleegzorg en 1 gezinshuis) is er in een vroeg stadium overleg met de plaatser (casemanager of (gezins)voogd). Andere personen die om instemming worden gevraagd vóór de kennismaking zijn: behandelaar jeugdige (3 pleegzorg en 1 gezinshuis), betrokkenen bij de vorige plaatsing (2 pleegzorg en 2 gezinshuis). In twee casussen wordt er in deze fase expliciet gevraagd om instemming van de jeugdige, in één casus om instemming van de ouder(s) en in één casus om instemming van een collega.

Met betrekking tot de stappen kennismaking, het definitieve matchingsbesluit en het wentraject zijn er grote verschillen tussen de verschillende procesbeschrijvingen. Allereerst zijn er verschillen in de volgorde. Soms is er eerst een kennismaking tussen jeugdige, ouders en opvoeders voordat het definitieve besluit voor een match wordt genomen. In andere casussen wordt er eerst een definitief besluit genomen en vindt daarna kennismaking plaats. De ouders en de jeugdige hebben dan geen inspraak in het matchingsbesluit. Opvallend is dat in sommige procesbeschrijvingen niet duidelijk is op welk moment de definitieve beslissing voor een match wordt genomen en wie daar al dan niet inspraak in heeft. In negen procesbeschrijvingen wordt er expliciet benoemd dat er een wentraject is. Het kan zijn dat er in de andere casussen geen wentraject is geweest, of dat dit niet is beschreven in het dossieronderzoek. Opvallend is dat in één casus het definitieve besluit voor een match is genomen na het wentraject.

In meer dan de helft van de dossiers (55%) zijn deze stappen niet vastgelegd. In 6 dossiers (30%) is dit wel het geval en in 2 dossiers (10%) deels. In één dossieronderzoek is deze vraag niet ingevuld.

Inhoudelijke overwegingen voor de beslissing: factoren

Vervolgens is er in het dossieronderzoek gevraagd naar de factoren die zijn meegewogen in de matching. Dit kunnen zowel beschermende als risicofactoren zijn. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen: kindfactoren, ouderfactoren, opvoederfactoren, omgevingsfactoren en organisatiefactoren.

Kindfactoren

Er zijn allerlei verschillende kindfactoren die worden meegewogen in de matching. Het vaakst worden genoemd: de leeftijd en de ontwikkeling/problematiek van de jeugdige. Met betrekking tot de problematiek van jeugdigen zijn de factoren heel divers. Problemen die relatief vaak genoemd worden zijn: gedragsproblemen, licht verstandelijke beperking en hechtingsproblematiek. Andere problemen die

genoemd worden zijn: behoefte hebben aan structuur, een verleden hebben van mishandeling, angst, onzekerheid, weinig zelfvertrouwen en problemen in de seksuele ontwikkeling. Andere kindfactoren die worden genoemd zijn: geslacht, gezondheid, hobby's van de jeugdige, wensen van de jeugdige, type onderwijs, culturele achtergrond en motivatie.

Ouderfactoren

Naast kindfactoren, worden ouderfactoren meegewogen in de matching. Drie factoren worden vaak genoemd, namelijk toestemming van ouders / acceptatie van de plaatsing, psychische problematiek van ouders en wensen van ouders. De psychische problemen van ouders zijn heel divers, variërend van een licht verstandelijke beperking tot verslaving en gezondheidsproblemen. De wensen van ouders hebben onder andere betrekking op de mogelijkheid om betrokken te blijven (bijvoorbeeld door middel van uitvoering bezoeksregeling).

Opvoederfactoren

De pleegouder of gezinshuisouder factoren die worden meegewogen in de matching zijn divers. Factoren die het meest worden genoemd zijn de gezinssamenstelling (leeftijd/problematiek andere jeugdigen) en de vaardigheden, kenmerken en ervaring van pleegouders of gezinshuisouders. Vaak genoemd worden bijvoorbeeld: opvoedingsstijl, veel (levens) ervaring hebben met jeugdigen en flexibiliteit. Andere factoren die worden meegewogen in de matching zijn: het openstaan en willen samenwerken met ouders en familie, de locatie en ligging, hun wensen, culturele achtergrond en religie, de mogelijkheid tot een langdurige plaatsing, huisdieren, hobby's en interesses en beschikbare tijd.

Omgevingsfactoren

Verreweg de meest genoemde omgevingsfactor is reisafstand tot ouders, familie, vrienden, school en sport. Andere factoren die zijn genoemd zijn: eigen kamer en woonwijk met veel jeugdigen in de buurt.

Organisatiefactoren

Ten slotte is er gevraagd naar organisatiefactoren die hebben meegewogen in de match. Factoren die daarbij werden genoemd zijn: wegvallen vorige plek waardoor er haast is met nieuwe plek, mogelijkheid om plaatsing om te zetten van crisis/tijdelijk naar langdurig, mogelijkheid voor extra begeleiding en/of intervisie, gebrek aan keus opvoeders en gebrek aan plek voor broertjes en zusjes samen.

Met betrekking tot de factoren is ook gevraagd of deze zijn vastgelegd in het dossier. Het resultaat hiervan staat in onderstaande tabel. Over het algemeen worden de factoren in het merendeel van de dossiers niet vastgelegd.

Tabel 3.5 Resultaten over factoren in dossier

Factoren vastgelegd in dossier?	Kindfactoren	Ouder-factoren	Opvoeder-factoren	Omgevings-factoren	Organisatie-factoren
Ja	8 (40%)	7 (35%)	3 (20%)	6 (30%)	4 (20%)
Nee	10 (50%)	12 (60%)	15 (80%)	12 (60%)	11 (55%)
Deels	2 (10%)	1 (5%)	1 (5%)	0 (0%)	1 (5%)
Geen antwoord	0 (0%)	0 (0%)	1 (5%)	2 (10%)	4 (20%)

Bij matching zijn er uiteindelijk vaak een aantal afwegingen die de doorslag geven. In het dossieronderzoek is gevraagd welke afwegingen dit zijn geweest en of deze zijn vastgelegd in het dossier. De afweging die het meest (14x) wordt genoemd zijn de competenties en ervaring van de opvoeders in relatie tot wat de ontwikkeling/problematiek van het kind nodig heeft. Andere afwegingen die relatief vaak genoemd worden zijn: gezinssamenstelling (11x), locatie van het gezin (8x) en motivatie en vertrouwen van kind, ouders en opvoeders in de plaatsing (7x). Andere factoren die genoemd worden, zijn: de klik (4x), korte tijd die beschikbaar is voor matching (4x), leeftijd van het kind (3x), competenties opvoeders in relatie tot samenwerking ouders (3x), culturele afkomst (1x), gedeelde interesses (1x), dieren (1x) en de mogelijkheid om tijdelijke plaatsing om te zetten in langdurige (1x). Deze afwegingen zijn in de meeste casussen niet vastgelegd in het dossier (60%), soms wel (20%) en soms deels (10%). 10% heeft de vraag niet ingevuld.

Inhoudelijke overwegingen voor de beslissing: optimale match?

Ten slotte zijn er nog vragen gesteld over de inschatting of iets wel/geen optimale match was. In 13 casussen (65%) vindt de invuller de match optimaal. Dit is in 5 casussen (25%) niet het geval en in 2 casussen (10%) ontbreekt een antwoord. Redenen die worden genoemd in de casussen die niet optimaal zijn, zijn: (on)begeleidbaarheid van pleegouders, ouders die niet achter de plaatsing staan, weerstand van de jeugdige en haast van de match. In de 5 casussen waarin de match niet optimaal is, is er in 4 casussen iets gedaan om de kans op succes te vergroten, namelijk extra begeleiding en/of een proefplaatsing. In drie daarvan zijn deze acties deels ook vastgelegd in het dossier.

Overig

De laatste vraag van het dossieronderzoek was: "Zijn er nog dingen die je kwijt wilt over matching in het algemeen of deze casus in het bijzonder?" Hierop worden allerlei verschillende aandachtspunten genoemd, met name over het proces van matching (minder op de inhoudelijke factoren):

- het belang van instemming van ouders en pleeg- of gezinshuisouders;
- het belang van de investering van pleeg- of gezinshuisouders in samenwerking met ouders,
- in de praktijk wordt soms vooral gekeken naar de plaats op de wachtlijst;
- matching op papier is moeilijk en persoonlijk contact met jeugdige, ouders en opvoeders bevordert een goede inschatting van de match;
- als een gezin lang moet wachten op een jeugdige is het belangrijk om regelmatig contact te houden en te vragen naar veranderingen;
- er moet meer tijd komen voor de matching;
- matching wordt niet vastgelegd in een dossier.

Conclusie

In dit dossieronderzoek is in 20 casussen onderzocht hoe de matching is verlopen en wat daarover is vastgelegd in het dossier. In 8 casussen betreft het de matching van een jeugdige aan een pleeggezin en in 12 casussen de matching van een jeugdige aan een gezinshuis. Er zijn een aantal onderwerpen over het proces van matching aan bod gekomen, zoals: het inventariseren van wensen, overleg met collega's en partners, kennismaking, de stappen van het matchingsproces. Daarnaast is er gevraagd naar de inhoud van de match, namelijk naar: de inhoudelijke factoren die zijn meegewogen en de vraag of de match optimaal was.

Proces van matching

In aanloop naar de matching wordt aan verschillende betrokkenen gevraagd welke wensen zij hebben met betrekking tot de plaatsing, namelijk: aan pleeg- en gezinshuisouders (80%), aan ouders (75%), aan de jeugdige (35%) en aan andere familieleden (5%). Jeugdigen worden vaak niet bevraagd omdat zij daar nog te jong voor zijn. In gemiddeld ruim de helft van de gesprekken zijn deze wensen ook vastgelegd in het dossier.

Tijdens het matchingsproces heeft de matcher overleg met verschillende collega's en partners. In casussen is het vaakst overleg geweest met: de plaatser (casemanager of (gezins)voogd) (70%), een gedragswetenschapper (50%) en een collega matcher (40%). Het overleg met partners en collega's of partners wordt meestal niet vastgelegd in het dossier. Opvallend is dat er ook casussen zijn waar niet of nauwelijks met collega's en/of partners wordt overlegd.

In 17 casussen (85%) is er sprake van kennismaking tussen jeugdige en pleeg- of gezinshuisouders, waarvan de meeste voor de definitieve match. Eveneens in 17 casussen is er een kennismaking geweest tussen ouders en pleeg- of gezinshuisouders, maar vaker dan bij de kennismaking met de jeugdige pas na de definitieve match.

Globaal kunnen we een aantal fasen onderscheiden in het matchingsproces die al dan niet (en soms in een verschillende volgorde) worden uitgevoerd, namelijk: aanmelding beoordelen en verwerken, gericht opvoeders werven, informatie verzamelen en lezen, wensen betrokkenen inventariseren, informatie vergelijken, een voorstel doen voor een match en deze voorleggen aan betrokkenen, kennismaking tussen jeugdige, ouders en opvoeders, het nemen van het besluit, en een wentraject. De twee meest opvallende uitkomsten zijn: (1) dat er slechts in vier van de dertien procesbeschrijvingen expliciet gevraagd is naar de wensen van betrokkenen voor de matcher een voorstel voor een match doet en (2) dat er grote verschillen tussen organisaties zijn met betrekking tot kennismaking, het nemen van het besluit en het wentraject. Verschillen betreffen zowel de volgorde waarin deze stappen worden genomen, als ook wie er inspraak hebben in het matchingsbesluit. In meer dan de helft van de dossiers zijn de stappen niet vastgelegd.

Inhoudelijke factoren matching

In het dossieronderzoek is geïnventariseerd welke factoren worden meegewogen in de match. Dit zijn heel veel verschillende factoren op het niveau van: de jeugdige, ouders, opvoeders, omgeving en organisatie. Opvallend is dat deze factoren meestal niet worden vastgelegd in het dossier. De afweging die het vaakst de doorslag geeft in het maken van de match, zijn de competenties en ervaring van de opvoeders in relatie tot wat de ontwikkeling/problematiek van de jeugdige nodig heeft. In het merendeel van de casussen beoordeelt de matcher de match als optimaal (65%). In de andere casussen is er om wat voor reden dan ook besloten om toch te matchen hoewel er twijfels zijn over het verwachte succes ervan.

4. Interviews met jongeren

Werkwijze

Doel van de interviews met jongeren is te proberen enig inzicht te krijgen in wat jongeren zelf belangrijk vinden bij matching. Voor dit deel van het onderzoek zijn vier jongeren geïnterviewd. De interviews zijn uitgevoerd door bij de jeugdige betrokken professionals, met behulp van een korte vragenlijst (zie bijlage 4). Het centrale thema daarin was hoe de jongere de matching heeft ervaren en wat hij of zij daarin wel en niet fijn vond. De interviews zijn na afloop door de professional verwerkt en opgestuurd naar de auteurs. De geïnterviewde jongeren zijn niet representatief, de interviews zijn bedoeld als eerste verkenning. Hieronder volgt een weergave van de resultaten.

Resultaten

De interviews betroffen jongeren die momenteel in een gezinshuis wonen, variërend van een half jaar tot drie jaar. Er zijn twee jongens geïnterviewd (12 en 16 jaar) en twee meisjes (13 en 17 jaar). Drie van deze vier jongeren hebben op verschillende plekken gewoond, waaronder verscheidene leefgroepen, voordat ze naar hun huidige gezinshuis verhuisden. Deze jongeren hebben alle drie op een bepaald moment aangegeven dat ze graag in een gezinshuis willen wonen. Een gezinshuis is volgens hen niet zoals een groep, in een gezinshuis is het 'relaxter', 'zijn er minder regels' en 'voelt het als een echt gezin'. De jongere die thuis woonde bij zijn moeder en naar een gezinshuis verhuisde, benoemt expliciet dat hij 'natuurlijk' het liefst thuis had willen blijven wonen. Hoewel drie jongeren hun wens voor een gezinshuis hebben geuit en hier in alle gevallen naar geluisterd is, komt in de interviews naar voren dat er niet met jongeren gesproken is over wat zij belangrijk vinden in een nieuwe woonplek. De jongeren geven overigens zelf niet aan dat ze dit gemist hebben.

Verschillende personen hebben aan de jongeren verteld dat ze naar een gezinshuis gaan, namelijk een gedragswetenschapper en een mentor van een leefgroep, alleen een gedragswetenschapper, of ouders aangevuld door een mentor. Alle jongeren hebben kennis gemaakt met het gezinshuis. De kennismaking (bijvoorbeeld een rondleiding of mee-eten) met nieuwe gezinshuisouders is soms leuk, maar ook spannend. Bij het daadwerkelijk verhuizen naar het gezinshuis is het belangrijk dat de jongere begeleid wordt door een vertrouwd persoon, blijkt uit de interviews. Zo geeft een jongere aan dat ze het erg jammer vond dat haar mentor haar niet weg kon brengen. Een andere jongere vertelt dat zijn zus met haar vriend heeft geholpen. Eenmaal in de nieuwe gezinssituatie is het voor de jongeren wennen aan de nieuwe omgeving of nieuwe regels. Een lege slaapkamer zonder behang bijvoorbeeld, of het bezoeken van een kerkdienst. Twee jongeren geven aan dat ze in het begin veel op hun eigen kamer zaten, een beetje de kat uit de boom keken. Om een eigen plekje te creëren in het gezinshuis helpt het bijvoorbeeld om (samen) de slaapkamer in te richten of om in gesprek te gaan met de gezinshuisouders over hoe je jezelf kan zijn in het gezinshuis, zo blijkt uit de interviews.

Tot slot is aan de jongeren gevraagd wat er volgens hen altijd zou moeten gebeuren als jeugdigen in een pleeggezin of gezinshuis gaan wonen. Er zijn verschillende dingen die zij belangrijk vinden, zoals dat het rustig is en blijft in huis, dat er geen ruzie is en dat ze een eigen plek krijgen. Een goede kennismaking is ook van belang, zodat een jongere weet waar hij of zij belandt. De meningen verschillen over hoeveel tijd er tussen kennismaking en verhuizing moet zitten. Eén jongere zegt dat 'rustig opbouwen' nodig is, een andere jongere zegt: 'als je lang wacht, dan lijkt mij dat je dan snel denkt, daar heb ik helemaal geen zin in'. Onduidelijkheid wordt niet fijn gevonden, bijvoorbeeld over de omgangsregeling met ouders of over de samenwerking met een (gezins)voogd.

Conclusie

Hoewel een deel van de interviews met jongeren over zaken ná de matching gaat (zoals de verhuizing en het 'wennen') is er een aantal dingen genoemd die interessant zijn wat betreft matching. Het is opvallend dat jongeren niet aangeven dat zij gevraagd zijn naar hun expliciete woonwensen. Uit de interviews komt echter niet naar voren dat jongeren dit gemist hebben. Verschillende betrokkenen (ouders en/of professionals) vertelden de jongeren over de match, waarna elke jongere een kennismaking heeft gehad met de gezinshuisouders. Omdat jongeren deze kennismaking spannend kunnen vinden, is het van belang hen hierop voor te bereiden en hen hierbij te begeleiden.

Bij de verhuizing is het fijn wanneer een vertrouwde persoon de jongere bijstaat. Bijvoorbeeld een mentor die met de jongere meegaat van de groep naar het gezinshuis. Jongeren vinden het belangrijk een eigen plekje te krijgen in het gezinshuis. Ook het wegnemen of verminderen van onduidelijkheden voor de jongere (bijvoorbeeld over de omgangsregeling met ouders of over de samenwerking met een (gezins)voogd) strekt tot de aanbeveling.

5. Delphi vragenlijst

Werkwijze

Om op basis van de Nederlandse situatie een goede weging te kunnen maken van de kennis vanuit onder andere de internationale literatuur (grotendeels afkomstig uit Amerika en Engeland) is aan een Nederlands panel gevraagd om een Delphi-vragenlijst in te vullen. Het panel bestond uit 9 experts: 5 mensen uit de praktijk die zich bezig houden met matching, en 4 wetenschappers die zich in pleegzorg en matching verdiept hebben. Aan hen werd een vragenlijst voorgelegd bestaande uit kind-, ouder-, opvoeder-, omgevings- en organisatiefactoren waarin zij via een 8-punts schaal (van 0 [niet van belang bij matching] via 1 [laagste prioriteit] tot 7 [hoogste prioriteit]) konden aangeven welke prioriteit zij aan die genoemde kenmerken/eigenschappen zouden willen geven tijdens het matchingsproces, bijvoorbeeld als er (te) weinig tijd beschikbaar is om alle kenmerken en eigenschappen in overweging te nemen. Op grond van de antwoorden werd een overzicht verkregen van factoren die belangrijk gevonden worden en kon een selectie gemaakt worden welke thema's in elk geval een plaats zouden moeten krijgen in de te ontwikkelen matchingsmethodiek. De resultaten werden statistisch geanalyseerd met SPSS.

De factoren die in de Delphi werden bevraagd, waren samengesteld uit factoren die uit een eerder gehouden literatuuronderzoek (Ter Meulen, Vinke, De Baat & Spoelstra, 2014) naar voren kwamen als zijnde van belang voor matching. Deze factoren zijn geordend volgens het model van het Engelse *Department of Health* dat in 2006 door Calder en Talbot is aangepast voor beoordeling in pleegzorgsituaties. Het model wordt gebruikt om het belang van de jeugdige in relatie tot de verschillende factoren aan te geven: kindfactoren, ouderfactoren, opvoederfactoren, omgevingsfactoren en organisatiefactoren. In de bijlagen 2 tot en met 6 van het literatuuronderzoek is een beoordeling van de factoren weergegeven, waarbij telkens is aangegeven of er meerdere onderzoeken over de betreffende factor gepubliceerd zijn, of er tussen de onderzoeken onderling eenduidigheid bestaat over het belang van de factor en of het onderzoek grote groepen betrof.

Ook in het dossieronderzoek, de werkbijeenkomst en de interviews met matchers zijn factoren verzameld die als belangrijk werden genoemd bij matching. In totaal werden 271 factoren geïdentificeerd. Omdat dit teveel vragen zou opleveren voor een betrouwbaar te beantwoorden vragenlijst in de Delphi is een selectie gemaakt van de factoren volgens de beslisregels in tabel 5.1. De uitkomsten van de kind interviews zijn niet meegenomen in de Delphi vragenlijst, omdat deze zijn afgenomen nadat de Delphi vragenlijst is gemaakt.

Tabel 5.1 Beslisregels voor de Delphi vragenlijst

Beslisregels voor Delphi	Opgenomen in Delphi
Literatuurfactor die eenduidig was en meer dan 1 keer onderzocht	ja
In literatuur niet eenduidig of 1 keer onderzocht + uit praktijkinventarisatie (interviews en werkbijeenkomst)	ja
In literatuur niet eenduidig of 1 keer onderzocht + uit dossieronderzoek	ja
In literatuur niet eenduidig of 1 keer onderzocht + niet uit praktijkinventarisatie	nee
Alleen uit praktijkinventarisatie	nee
Alleen uit dossieronderzoek	nee

Resultaten

De resultaten zijn hieronder weergegeven in tabellen, waarbij per soort factor (kind, ouder, opvoeder, omgeving, organisatie) de bevroegde factoren zijn gerangschikt in volgorde van aflopende gemiddelde prioriteit. De factoren die uit het literatuuronderzoek naar voren kwamen als eenduidig en meerdere malen onderzocht zijn dikgedrukt. In de laatste regel van elke tabel staat het gemiddelde van de betreffende soort factor, berekend over alle bevroegde factoren. Omdat de vragenlijst door slechts 9 personen is ingevuld moeten (met name de kleine) verschillen tussen factoren (in het gemiddelde) voorzichtig worden geïnterpreteerd.

Tabel 5.2 Resultaten kindfactoren

Kindfactoren	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Standaard-deviatie
Gehechtheidsproblematiek	5	7	6,22	0,67
Voorgeschiedenis van mislukte plaatsingen	4	7	6,00	1,00
Voorgeschiedenis van meerdere verplaatsingen	4	7	5,89	1,17
Verslavingsproblematiek bij de jeugdige	4	7	5,89	1,17
Grensoverschrijdend seksueel gedrag (iemand overhalen of dwingen tot seksuele handelingen)	3	7	5,89	1,36
Traumatische voorgeschiedenis/ meemaken traumatische gebeurtenis	2	7	5,89	1,62
Indiscriminate vriendliness/ allemansvriendjesgedrag ⁴	3	7	5,78	1,30
Externaliserend probleemgedrag	3	7	5,78	1,30
Gediagnosticeerde stoornissen (autisme, ADHD, etc.)	4	7	5,67	1,12
Voorgeschiedenis van mishandeling, verwaarlozing, misbruik	2	7	5,67	1,58

⁴ Dit is een uiting van verstoorde gehechtheid, waarbij kinderen onbekende personen benaderen alsof zij gehechtheidsfiguren zijn.

Seksualiserend gedrag (ongepaste uitingen met seksueel en/of erotiserend karakter)	3	7	5,56	1,33
Instemming jeugdige met plaatsing	4	7	5,33	0,87
Internaliserend probleemgedrag	3	7	5,33	1,58
Loyaliteitsproblematiek ten opzichte van de ouders	2	7	5,33	1,73
Leeftijd jeugdige	2	7	5,22	1,48
Ontwikkelingsstadium van de jeugdige ten opzichte van zijn/haar leeftijd	4	7	5,11	1,05
Licht verstandelijke beperking	3	6	5,11	1,05
Samenplaatsing met minimaal 1 brusje	3	7	5,11	1,36
Motivatie van de jeugdige voor de plaatsing	3	6	4,89	0,93
IQ	4	6	4,89	0,78
Lichamelijke beperking	3	7	4,56	1,51
Preferentially rejected child (jeugdige die als enige brusje uit huis wordt geplaatst)	2	7	4,56	1,74
Samenplaatsing met alle brusjes	2	7	4,44	1,59
Veerkracht	0	7	4,33	2,24
Culturele achtergrond van de jeugdige	2	6	4,11	1,54
Geslacht jeugdige	1	6	4,00	1,66
Sociale vaardigheden	0	7	4,00	2,00
Aantrekkelijkheid van de jeugdige qua karakter (makkelijk, open, vrolijk)	2	6	3,67	1,32
Leerstoornissen	0	6	3,67	2,00
Religie van de jeugdige	2	5	3,44	1,33
Schoolprestaties	0	6	3,33	1,87
Hobby's, sport, vrijetijdsbesteding	0	6	2,89	1,90
Ras van de jeugdige	1	6	2,89	1,54
Aantrekkelijkheid van de jeugdige qua uiterlijk	0	3	1,44	1,01
Gemiddelde van de kindfactoren			4,76	0,68

Tabel 5.2 Resultaten ouderfactoren

Ouderfactoren	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Standaard-deviatie
Duidelijkheid over toekomstperspectief	5	7	6,44	0,73
Acceptatie van de plaatsing in het specifieke gezin	4	7	6,00	1,00
Wensen jeugdige ten aanzien van contact met ouders	4	7	6,00	1,32
Toestemming van ouders aan hun kind voor plaatsing in dit gezin	3	7	5,89	1,36
(Duidelijkheid over) bezoekenregeling	3	7	5,78	1,39
Kwaliteit van het contact met hun kind	2	7	5,78	1,56

Misbruik, mishandeling, verwaarlozing van jeugdigen in gezin	3	7	5,78	1,30
Betrokkenheid bij hun kind	2	7	5,67	1,50
Huislijk geweld	3	7	5,67	1,41
Continuïteit van contact met hun kind	3	7	5,44	1,51
Frequentie van contact met hun kind	2	7	5,44	1,74
Klik van ouders met het pleeggezin of gezinshuis	3	7	5,33	1,32
Participatie van ouders bij gebeurtenissen in het leven van hun kind	2	7	5,33	1,58
Verstandelijke mogelijkheden ouders	2	7	5,22	1,48
Acceptatie van nieuwe rol door ouders: de dagelijkse opvoeding overlaten aan de pleegopvoeders en eigen ouderrol anders gaan invullen	3	7	5,22	1,30
Ouders houden zich aan afspraken	2	7	5,00	1,50
Culturele achtergrond ouders	2	7	4,78	1,64
Psychische problematiek	2	7	4,78	1,56
Acceptatie van de uithuisplaatsing	1	7	4,67	2,06
Verslavingsproblematiek	2	6	4,67	1,41
Hulpverlening aan ouders	2	6	4,67	1,58
Contact met grootfamilie van de jeugdige	2	6	4,33	1,32
Gemiddelde van de ouderfactoren			5,36	1,02

Tabel 5.3 Resultaten opvoederfactoren

Opvoederfactoren	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Standaard-deviatie
Sensitiviteit	5	7	6,56	0,73
De jeugdige eigenlijk niet prettig vinden; afwijzend zijn	4	7	6,44	1,13
Kunnen omgaan met moeilijk gedrag	6	7	6,33	0,50
Commitment voor jeugdige	5	7	6,33	0,87
Kindgerichtheid	4	7	6,22	0,97
Psychische problematiek van (een van) de opvoeders (bijv. burn-out)	5	7	6,11	0,93
Opvoedingsstijl	4	7	6,11	1,27
Flexibiliteit	4	7	6,11	1,05
In staat aan te sluiten bij de ontwikkelingsleeftijd van de jeugdige	5	7	6,11	0,78
Grenzen kunnen stellen	4	7	6,00	1,00
Houding ten opzichte van de ouders en bezoeken van de ouders	4	7	6,00	1,12
Stimulering van de ingroei in het gezin/ De jeugdige zich snel deel laten voelen van het gezin	4	7	5,89	0,93

Warm reageren	3	7	5,78	1,30
Klik met de jeugdige	1	7	5,67	1,87
Stressgevoeligheid	5	7	5,67	0,71
Veel stress in het dagelijks leven	4	7	5,67	1,32
Bereidheid samen te werken met instanties	3	7	5,56	1,24
Verwachtingen van de plaatsing	3	7	5,44	1,13
Begeleidbaarheid door organisatie en professionals	4	7	5,44	0,88
Beschuldiging van seksueel misbruik door een eerder geplaatste jeugdige	3	7	5,44	1,51
Negatieve ervaringen met de ouders	4	7	5,44	1,13
Gevoel voor humor, relativiseringsvermogen	3	7	5,33	1,32
Eerdere ongewenst beëindigde plaatsing(en) in het pleeggezin of gezinshuis	2	7	5,22	1,79
Normen en waarden van opvoeders	3	6	5,11	1,05
Meerdere rollen kunnen vervullen: zowel de rol van professional als die van opvoeder van de jeugdige	4	7	5,11	0,93
Autoritaire controle	2	7	5,00	1,73
Opkomen voor jeugdige (advocacy)	4	7	5,00	1,12
Ervaring met problematiek jeugdige	4	7	5,00	1,12
Belangrijke gebeurtenissen in eigen leven (life events)	3	7	5,00	1,66
Tevredenheid met functie als opvoeder	4	6	5,00	1,00
Ervaring met jeugdigen	2	7	4,89	1,62
Samenwerking met partner	4	7	4,89	1,05
Negatieve eigen jeugdervaringen	1	7	4,67	2,24
Culturele sensitiviteit	2	6	4,56	1,42
Culturele achtergrond	2	6	4,22	1,30
Voorkeur voor bepaalde problematiek jeugdige	2	5	4,22	1,09
Huwelijksstatus (alleenstaand, homoseksueel paar, heteroseksueel paar)	1	7	4,22	2,17
Leeftijd opvoeders	2	5	3,33	1,00
Opleidingsniveau	1	5	3,00	1,50
Gemiddelde van de opvoederfactoren			5,34	0,56

Tabel 5.4 Resultaten omgevingsfactoren

Omgevingsfactoren	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Standaard-deviatie
Gezinsfunctioneren, gezinsbelasting, gezinsklimaat	4	7	5,56	1,13
Steun sociaal netwerk	3	7	5,22	1,20
Tijd te besteden aan jeugdige	4	7	5,00	1,12
Draagkracht andere jeugdigen in gezin bij jeugdige met problematiek/beperking	4	6	5,00	0,71

Problematiek andere jeugdigen in gezin(shuis)	3	7	4,89	1,36
Eigen kinderen in gezin(shuis)	3	7	4,78	1,48
Toegang tot begeleiding en/of voorzieningen ten behoeve van problematiek/beperking van de jeugdige	4	6	4,78	0,67
Gezinssamenstelling	3	6	4,67	1,12
Boven- of onderplaatsing	3	6	4,67	1,12
Andere pleeg- of gezinshuiskinderen in gezin(shuis)	3	6	4,67	1,32
Mogelijkheid tot tijdelijke ontlasting van opvoeders	3	6	4,56	0,88
Grootte gezin(shuis)	3	6	4,56	1,13
Bij tieners: continuering van en/of mogelijkheden zoeken van een mentor/vertrouwenspersoon	1	6	4,22	1,56
Gezamenlijke interesses met jeugdige (hobby's, sport, vrijetijdsbesteding, huisdieren)	1	5	3,78	1,39
Geografische afstand tot ouders, vrienden, school, sportclubs etc.	1	7	3,67	1,66
Gemiddelde van de omgevingsfactoren			4,67	0,84

Tabel 5.5 Resultaten organisatiefactoren

Organisatiefactoren	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Standaard-deviatie
Responsiviteit ten aanzien van behoeftes opvoeders	6	7	6,33	0,50
Opvoedondersteuning voor opvoeders bij gedragsproblemen jeugdige	5	7	6,33	0,71
Aanbieden ondersteuning bij niet-optimale match	4	7	6,22	0,97
Opvoeders krijgen achtergrondinformatie over de afkomst van de jeugdige	4	7	6,11	1,27
Mogelijkheden voor extra ondersteuning	5	7	6,11	0,78
Goede voorbereiding en begeleiding van ouders	5	7	6,11	0,78
Goede samenwerking tussen gezinsvoogd, begeleider en opvoeder bij matching	4	7	6,11	0,93
Stabiel begeleidingsteam	5	7	6,00	0,87
Kennismaking tussen ouders, jeugdige en opvoeder tijdens matchingsproces	3	7	6,00	1,32
Begeleiding opvoeders bij omgang met ouders	4	7	5,78	0,97
Volledige informatieverstrekking aan opvoeders	4	7	5,67	1,32
Zorgvuldigheid in de rapportage rond mogelijkheden, beperkingen en behoeften van jeugdige, opvoeders en ouders voorafgaand aan de matching	3	7	5,44	1,42
Inzichten, wensen en opvattingen van opvoeders serieus nemen	3	7	5,33	1,32
Voldoende plekken, waardoor voldoende keus bij	3	7	5,33	1,58

matching				
Matcher kent de betrokkenen persoonlijk	3	7	5,33	1,41
Bedenktijd tijdens alle stappen van het matchingsproces	4	7	5,33	1,22
Rekening houden met wensen en verwachtingen van de betrokkenen	4	7	5,11	1,27
Faciliteiten van de organisatie zoals voorbereiding, begeleiding en deskundigheidsbevordering van opvoeders	2	7	5,00	1,66
Voldoende tijd nemen voor matching	3	7	5,00	1,32
Opvoeders betrekken bij planning en beleid rond plaatsing	1	7	5,00	1,66
Wentraject als (laatste) onderdeel van matchingsproces	3	7	5,00	1,66
Het gevoel/de professionele intuïtie van de matcher ten aanzien van het kloppen van de match	0	7	4,78	2,17
Faciliteiten van de organisatie zoals huisvesting en bereikbaarheid	2	6	3,89	1,69
Gemiddelde van de organisatiefactoren			5,54	0,82

Conclusie

Aan bijna alle in de Delphi bevroegde factoren werd door het panel enige prioriteit gegeven. Hoewel in de literatuur met name aandacht wordt geschonken aan kindfactoren bij matching, werd door het Delphi panel de nadruk met name gelegd op opvoederfactoren. Zowel in de literatuur als in de Delphi wordt minder aandacht geschonken aan de omgevingsfactoren, hoewel het verschil in prioriteit die gemiddeld aan de verschillende factoren wordt gegeven niet statistisch significant is. Op een schaal van 0-7 scoorden ouder-, opvoeder- en organisatiefactoren gemiddeld boven 5 en kind- en omgevingsfactoren boven 4. Op itemniveau scoren alleen de kindfactor 'aantrekkelijkheid qua uiterlijk' onder 2 en de kindfactoren 'ras' en 'hobby's, sport en vrijetijdsbesteding' onder 3, en alle overige factoren boven 3.

Hoewel er enig verschil werd gevonden in de beoordeling van de factoren tussen panelleden die zich vanuit de wetenschap met matching hebben beziggehouden en panelleden die hieraan in de praktijk werken, was dit verschil niet statistisch significant behalve voor de omgevingsfactoren: de panelleden die zich in de praktijk bezig houden met matching bleken gemiddeld een iets hogere prioriteit toe te kennen aan de omgevingsfactoren dan de wetenschappers. Bij uitsplitsing van panelleden die zich richtten op gezinshuizen of op pleegzorg werden geen significante verschillen tussen deze twee groepen gevonden.

Gehechtheid

Bij zowel opvoederfactoren als kindfactoren werd een hoge prioriteit toegekend aan *gehechtheidgerelateerde* factoren⁵ – bij kindfactoren scoorde gehechtheid als hoogste. De panelleden waren

⁵ Bij het kind bijvoorbeeld: gehechtheidsproblematiek, allemansvriendjesgedrag. Bij de opvoeder bijvoorbeeld: sensitiviteit, commitment, kindgerichtheid, klik.

het hier meer over eens dan over veel andere factoren – de standaarddeviatie is lager dan bij veel andere factoren. De prioriteit die werd gegeven aan gehechtheidge relateerde factoren lag hoger dan die voor de gedragsgerelateerde factoren⁶. De resultaten van het onderzoek vragen er nadrukkelijk om hier rekening mee te houden. De recentere literatuur doet dit ook – er is veel literatuur die zich specifiek op gehechtheid richt, waarbij de gedragsproblematiek recentelijk meer wordt gekoppeld aan gehechtheidproblematiek.

Kindfactoren

Naast de bovengenoemde *gehechtheidge relateerde factoren*, werd in overeenstemming met de literatuur ook aan – met name *externaliserende* – *gedragsproblematiek* een hoge prioriteit gegeven, waarbij aan *grensoverschrijdend seksueel gedrag*, *verslavingsproblematiek* en een *traumatische voorgeschiedenis* de hoogste prioriteit werd gegeven bij matching. Over het belang van zo min mogelijk *overplaatsingen* bestaat overeenstemming tussen literatuur en praktijk, en het belang van plaatsingsgeschiedenis voor matching werd door het Delphi panel bevestigd. De leeftijd van de jeugdige, die met name in de literatuur als een van de belangrijkste factoren wordt genoemd, kreeg in de Delphi wat minder prioriteit. Etniciteit (ras, cultuur, religie), een factor waar in de literatuur veel discussie over is en die in bijvoorbeeld Engeland als prioriteit wordt gezien, scoorde in de Nederlandse situatie relatief laag. Ook factoren rond samenplaatsing van brusjes werden relatief lager beoordeeld. In lijn met de literatuur werden verstandelijke, lichamelijke en leerbeperkingen relatief lager beoordeeld.

Ouderfactoren

Bij de ouderfactoren werd aan *duidelijkheid van het perspectief* van de plaatsing de hoogste prioriteit gegeven. Uit de literatuur komt naar voren dat snelle duidelijkheid over het perspectief van de jeugdige een van de belangrijkste factoren is voor het lukken van een plaatsing. *Acceptatie van de plaatsing in het specifieke gezin*, de *toestemming* ervoor en de *wensen van de jeugdige ten aanzien van contact met de ouders* scoren hoog. Dit is in overeenstemming met literatuur. Daarnaast wordt de kwaliteit van contact net als in literatuur belangrijker gevonden dan de frequentie van contact. De problematiek bij de ouders en hun hulpverlening wordt in de Delphi van minder belang gevonden, terwijl hierover in literatuur wel een effect op de plaatsing wordt gevonden.

Opvoederfactoren

Opvallend is dat de aandacht voor gehechtheidsaspecten ook nadrukkelijk bij de pleeg/gezinshuisouders werd gelegd: sensitiviteit scoorde het hoogst, waarnaast ook het ‘jeugdige niet prettig vinden’, commitment en kindgerichtheid in de hoogste scores zaten. Daarna werden aspecten van het kunnen omgaan met moeilijk gedrag genoemd. Het hebben van een klik met de jeugdige werd als relatief belangrijke matchingsfactor ingeschat, in overeenstemming met recente literatuur. In lijn met de literatuur werd minder belang gehecht aan kenmerken van de opvoeders zoals huwelijksstatus, leeftijd, ervaring, culturele achtergrond en opleidingsniveau.

Omgevingsfactoren

Bij de omgevingsfactoren werd aan de factoren *gezinsfunctioneren*, *gezinsbelasting* en *gezinsklimaat* de hoogste prioriteit gegeven. Hoewel de literatuur hier niet eenduidig over is, komen deze factoren uit

⁶ Bijvoorbeeld: internaliserend, externaliserend, grensoverschrijdend seksueel gedrag, seksualiserend gedrag en verslavingsproblematiek.

onderzoek over het algemeen niet als belangrijk naar voren. Wel is in de literatuur *stress* van de opvoeders een belangrijke factor – deze scoorde in de Delphi ook vrij hoog bij de opvoederfactoren. Overeenkomstig met de literatuur werd het *sociaal netwerk* hoog ingeschaald. *Tijd te besteden aan de jeugdige* wordt in de literatuur niet veel onderzocht, maar scoorde in de Delphi relatief hoog.

De factor *andere jeugdigen in het pleeg/gezinshuisgezin* scoorde in de Delphi in de middenmoot. In de literatuur wordt wel aangegeven dat het effect van de plaatsing op de eigen kinderen van opvoeders heel belangrijk is, maar de relatie met andere jeugdigen en hun problematiek wordt weinig genoemd. Ook in de Delphi werd dit niet als primaire factor ingeschat. Aan de factor '*preferentially rejected child*' werd in de Delphi een relatief lage prioriteit gegeven. Uit onderzoeksresultaten bleek dat deze kinderen, die 'als enige van het gezin afgewezen en uithuisgeplaatst' waren, een hoog risico hadden op een mislukte plaatsing. Het is echter een risicofactor die niet veel bekendheid heeft in de praktijk. Factoren zoals de *geografische afstand tot ouders, vrienden, school en sportclubs* werd in onderzoek als belangrijk ingeschat (bijvoorbeeld Dance et al., 2010). In de Delphi werd dit als een van de minst belangrijke factoren gezien.

Organisatiefactoren

Het ondersteunen van de pleeg/gezinshuisouders kreeg hoge prioriteit van het panel. Het hoogst scoorden responsiviteit ten aanzien van behoeftes van opvoeders, opvoedondersteuning bij gedragsproblemen en ondersteuning bij niet optimale match.

Het verstrekken van achtergrondinformatie scoorde ook hoog, het verstrekken van volledige informatie kreeg iets minder prioriteit. In de praktijk willen opvoeders soms zonder belastende informatie uit het verleden van het kind aan de opvoeding beginnen. Dit is in tegenstelling tot de literatuur waaruit naar voren komt dat het verstrekken van volledige informatie voorafgaand aan de matching van groot belang is voor de stabiliteit van de plaatsing.

Ook de stabiliteit van het begeleidingsteam en het serieus nemen van pleeg/gezinshuisouders krijgen hoge prioriteit. Deze factoren zijn volgens veel onderzoeken van groot belang voor de stabiliteit van de plaatsing, maar mogelijk telt dat meer in de voortgang van de plaatsing dan in de match zelf. Factoren als het persoonlijk kennen van jeugdige, opvoeders en ouders, bedenktijd in matching, opvoeders betrekken bij de plaatsing en professionele intuïtie scoorden iets lager, terwijl in de verschillende onderdelen van de praktijkinventarisatie hier wel de nadruk op werd gelegd.

6. Conclusie: lessen over matching in de praktijk

In deze praktijkinventarisatie is nagegaan hoe matching in de praktijk vorm krijgt en welke impliciete en expliciete praktijkkennis daarbij wordt ingezet. Deze kennis is op verschillende manieren verzameld:

- Interviews met matchers (hoofdstuk 1);
- Werkbijeenkomst met ouder, pleegouders, gezinshuisouders en matchers (hoofdstuk 2);
- Dossieronderzoek (hoofdstuk 3);
- Interviews met jongeren (hoofdstuk 4);
- Delphi vragenlijst (hoofdstuk 5).

In dit laatste hoofdstuk worden de resultaten van de verschillende onderdelen met elkaar vergeleken om te kunnen komen tot een conclusie van de praktijkinventarisatie en de betekenis hiervan voor de methodiekhandleiding.

Proces van matching

Op basis van de praktijkinventarisatie kunnen we concluderen dat het wenselijke matchingsproces bestaat uit de volgende stappen:

1. aanmelding beoordelen en verwerken;
2. beschikbare achtergrondinformatie lezen;
3. wensen, behoeften en mogelijkheden betrokkenen inventariseren;
4. informatie vergelijken en voorlopige match maken;
5. voorstel match voorleggen aan pleeg- of gezinshuisouders;
6. voorstel match voorleggen aan ouders (en jeugdige);
7. kennismaking ouders, jeugdige en pleeg- of gezinshuisouders;
8. match
9. wentraject.

Deze stappen kunnen het uitgangspunt vormen voor de te ontwikkelen matchingsmethodiek, waarin verschillende fasen en besluitmomenten zullen worden onderscheiden. Een aantal uitkomsten van de praktijkinventarisatie met betrekking tot het proces van matching en die van belang zijn voor de ontwikkeling van de matchingsmethodiek, worden hieronder nader toegelicht.

Wensen inventariseren

In zowel de interviews met matchers als de werkbijeenkomst wordt het belang benadrukt van het persoonlijk inventariseren van wensen van jeugdige, ouders en pleeg- of gezinshuisouders. Dit wordt ondersteund door onderzoek van Thomas (2013). Daaruit blijkt dat dat er veel overeenkomst was tussen een 'goede match' (gebaseerd op overeenkomst in voorkeuren van opvoeder en kind) en stabiliteit en kwaliteit van de plaatsing. Dit pleit ervoor dat dit onderdeel moet worden van de te ontwikkelen matchingsmethodiek. De respondenten geven aan dat het persoonlijk inventariseren van wensen (in plaats van alleen informatie op papier) iets is wat goed werkt in de huidige matching. Tegelijkertijd wordt geconstateerd (met name in het dossieronderzoek) dat dit nog lang niet altijd praktijk is. Met andere woorden: nog niet in iedere casus worden de wensen van alle betrokkenen geïnventariseerd voordat er een voorlopige match wordt gemaakt. Onder andere de wensen van ouders en jeugdigen worden in veel casussen niet gevraagd (in het geval van jeugdigen meestal omdat ze te jong zijn). Hierbij aansluitend wordt in de interviews met matchers als verbeterpunt aangegeven een manier te bedenken hoe jonge kinderen bevraagd kunnen worden.

Een opvallende uitkomst uit de interviews met de jongeren is dat zij het niet erg lijken te vinden dat er van te voren niet is gevraagd naar hun wensen met betrekking tot hun nieuwe woonplek. Voor een matcher kan het echter lastig zijn om een beeld te vormen over het kind, alleen op basis van papieren informatie en informatie van anderen. Uit de praktijkinventarisatie lijkt te komen dat pleegouders bijna wel altijd worden bevraagd op hun wensen (vaak al in het voorbereidingstraject om pleegouder te worden). Met betrekking tot de gezinshuisouders geven de respondenten aan dat er steeds meer rekening wordt gehouden met hun wensen (waar dit voorheen niet altijd het geval was). Zowel gezinshuisouders als matchers geven aan dat dit bijdraagt aan de kwaliteit en stabiliteit van de plaatsing.

Inspraak van betrokkenen op matching

Uit de praktijkinventarisatie is gebleken dat het volgens de deelnemers heel belangrijk is dat alle betrokkenen inspraak hebben op het matchingsbesluit. Dit betekent dat zij een voorlopige match krijgen voorgelegd en aan kunnen geven hier al dan niet mee verder te willen gaan (inclusief bedenktijd). Dit is een belangrijk aandachtspunt voor de methodiekhandleiding. Er zijn in de huidige praktijk grote verschillen tussen organisaties wie er wanneer worden geconsulteerd over een voorlopige match en wie er inspraak hebben op het al dan niet doorgaan van de match.

Het verschilt per organisatie en casus of de jeugdige en ouders een voorlopige match krijgen voorgelegd om te vragen om hun instemming. De deelnemers aan de werkbijeenkomst benoemen expliciet dat de samenwerking met ouders een belangrijk verbeterpunt is in de huidige matching. In de methodiekhandleiding moet hier dus voldoende aandacht voor zijn. De toestemming van ouders dat hun kind in het betreffende gezin gaat wonen is heel belangrijk voor het succes van de plaatsing. Als ouders besluiten niet verder te willen, is het afhankelijk van de redenen die ze hebben, of de matching doorgaat. Als ouders überhaupt niet mee willen/kunnen werken aan de uithuisplaatsing, kan dat een reden zijn om tegen hun zin in toch door te gaan met de matching.

Uit de praktijkinventarisatie blijkt dat pleegouders altijd inspraak hebben in het matchingsbesluit. Een belangrijk aandachtspunt bij gezinshuizen is het spanningsveld tussen de verwachting vanuit de organisatie dat gezinshuisouders alle jeugdigen uit de doelgroep moeten kunnen opvangen versus de eigen inschatting van gezinshuisouders of een match wel/niet succesvol zal zijn (bijvoorbeeld op basis van de 'klik', of de jeugdige goed past tussen de andere kinderen in het gezin en de eigen inschatting wel/niet met bepaalde problematiek om te kunnen gaan).

Kennismaking en wentraject

Uit de praktijkinventarisatie is gebleken dat er bijna altijd op enig moment een kennismaking is tussen jeugdige, ouders en pleeg- of gezinshuisouders. Er zijn echter verschillen tussen casussen en organisaties met betrekking tot het moment van het proces waarop jeugdige en ouders kennis maken met de pleeg- of gezinshuisouders. Soms is het definitieve besluit voor de match al genomen en soms kunnen zij op basis van de kennismaking nog aangeven al dan niet door te willen gaan met de match. De deelnemers aan de werkbijeenkomst benadrukken het belang van persoonlijke gesprekken tussen jeugdige, ouders en pleeg- of gezinshuisouders ter kennismaking voor de definitieve match. Omdat jeugdigen deze kennismaking spannend kunnen vinden, is het van belang hen hierop voor te bereiden en hen hierbij te begeleiden. Dit zijn belangrijke aandachtspunten voor de methodiekhandleiding.

Uit de praktijkinventarisatie blijkt dat er veel belang wordt gehecht aan het wennen van de jeugdige in zijn/haar nieuwe gezin, maar dat er tegelijkertijd verschillen zijn in hoe dat in de praktijk vorm krijgt. De methodiekhandleiding kan een kader bieden voor de invulling van het wentraject. Uit deze praktijkinventarisatie blijkt in ieder geval dat het belangrijk is dat ouders en opvoeders informatie uitwisselen en goede afspraken maken met elkaar in voorbereiding op de plaatsing. Verder is het bij de verhuizing fijn wanneer een vertrouwde persoon de jeugdige bijstaat. Bijvoorbeeld een mentor die met de jongere meegaat van de groep naar het gezinshuis.

Overleg en dossiervorming

De deelnemers aan de werkbijeenkomst benadrukken dat de samenwerking met collega's een belangrijke werkzame factor is bij matching. Matchers vinden het waardevol om begeleid te worden bij de matching, maar ook om beschikbare informatie samen te kunnen vergelijken en wegen. Opvallend is dat professionals in de interviews aangeven dat het overleg met collega's goed gaat, terwijl uit het dossieronderzoek blijkt dat er casussen zijn waar niet of nauwelijks met collega's overlegd wordt en als er overleg plaats heeft gevonden, dit meestal niet wordt vastgelegd in het dossier. Het is dus belangrijk dat aanwijzingen en handvatten voor collegiaal overleg een plek krijgen in de methodiekhandleiding.

Een ander belangrijk aandachtspunt is de dossiervorming. Zowel uit de interviews met matchers als uit het dossieronderzoek blijkt dat onder andere wensen van betrokkenen, de stappen in het matchingsproces en de belangrijkste overwegingen bij het maken van een match niet standaard worden vastgelegd. De methodiekhandleiding kan mogelijk hulpmiddelen bieden die het voor matchers makkelijker maken om informatie over de matching eenduidig te registreren. Hiermee worden het proces en de besluitvorming beter inzichtelijk (voor alle betrokkenen) en overdraagbaar (bijvoorbeeld voor een (nieuwe) collega). De vele kennis in de hoofden van matchers komt dan ook op papier.

Organisatorische knelpunten

Ten slotte blijkt uit de praktijkinventarisatie dat er een aantal belangrijke organisatorische knelpunten zijn bij matching, zoals: weinig tijd voor matching, wachtlijsten en de druk (vanuit organisatie en partners) om snel te matchen. In de methodiek moet dan ook voldoende aandacht zijn voor een minimale variant (wat moet je minimaal doen bij weinig tijd?) en wat te doen bij een niet-optimale match (wat is nodig om de kans op succes te vergroten?).

Inhoud van matching

Naast het proces van matching, is natuurlijk de inhoud van de match van belang. Op basis van alle kenmerken, wensen, mogelijkheden en behoeften van jeugdige, ouder en opvoeder maakt de matcher een (voorlopige) match. Er is een heel scala aan factoren wat hij/zij hierin kan meewegen. In deze praktijkinventarisatie maken we een onderscheid in: kindfactoren, ouderfactoren, opvoederfactoren, omgevingsfactoren en organisatiefactoren.

De deelnemers aan de praktijkinventarisatie benadrukken dat een zorgvuldige afweging van factoren en in hoeverre jeugdige, ouders en pleeg- of gezinshuisouders bij elkaar passen, van groot belang is! In iedere casus wordt er een individuele afweging gemaakt welke factoren en/of wensen in die casus het meeste prioriteit hebben. Uit de verschillende onderdelen van de praktijkinventarisatie blijkt dat in het algemeen de kind-, ouder- en opvoederfactoren het belangrijkste worden gevonden. In de literatuur krijgen de

kindfactoren het meest prioriteit en in de Delphi vragenlijst de opvoederfactoren. Uit de andere onderdelen van de praktijkinventarisatie blijkt dat de afweging of de competenties en ervaring van de opvoeders passen bij wat de ontwikkeling / problematiek van de jeugdige nodig heeft in de praktijk het vaakst de doorslag geeft. De omgevings- en organisatiefactoren worden van minder belang geacht in zowel literatuur als praktijkinventarisatie. Tegelijkertijd zorgen die laatste twee typen factoren er soms voor dat er geen optimale match mogelijk is. In het geval van niet-optimale matches is het belangrijk dat pleeg- of gezinshuisouders extra ondersteuning krijgen om de kans op een succesvolle plaatsing te vergroten.

De belangrijkste factoren uit het literatuuronderzoek en de praktijkinventarisatie (inclusief Delphi vragenlijst) worden in de volgende paragrafen kort besproken. Dit biedt belangrijke aanknopingspunten voor het beschrijven van de inhoudelijke afwegingen bij matching in de methodiekhandleiding.

Gehechtheid

In de Delphiprocedure wordt er veel prioriteit toegekend aan *gehechtheidgerelateerde* factoren, zoals de gehechtheid van het kind en de sensitiviteit van de opvoeders. Bij kindfactoren scoorde gehechtheid als hoogste. Gehechtheidgerelateerde factoren krijgen meer prioriteit dan gedragsgerelateerde factoren. De resultaten van het onderzoek vragen er nadrukkelijk om hier rekening mee te houden in de methodiekhandleiding.

Kindfactoren

In de Delphiprocedure wordt in overeenstemming met de literatuur en praktijkinventarisatie ook aan – met name *externaliserende – gedragsproblematiek* veel prioriteit gegeven. Over het belang van *plaatsingsgeschiedenis* (liefst zo min mogelijk overplaatsingen) voor matching bestaat overeenstemming tussen literatuur en praktijk, en dit belang werd door het Delphi panel bevestigd. De leeftijd van de jeugdige, die zowel in de literatuur als in de praktijkinventarisatie als een van de belangrijkste factoren wordt genoemd, krijgt in de Delphi wat minder prioriteit. Een aandachtspunt uit de interviews is dat er in de matching ook aandacht moet zijn voor de positieve eigenschappen en interesses van een jeugdige.

Ouderfactoren

Bij de ouderfactoren wordt in de Delphi vragenlijst aan *duidelijkheid van het perspectief* van de plaatsing de hoogste prioriteit gegeven. Ook uit de literatuur komt naar voren dat snelle duidelijkheid over het perspectief van de jeugdige een van de belangrijkste factoren is voor het lukken van een plaatsing. *Acceptatie van de plaatsing in het specifieke gezin, de toestemming* ervoor en de *wensen van de jeugdige ten aanzien van contact met de ouders* scoren ook hoog. Dit is in overeenstemming met literatuur. In de praktijkinventarisatie wordt veel nadruk gelegd op het belang van toestemming van ouders voor de uithuisplaatsing én het betreffende pleeggezin of gezinshuis.

Opvoederfactoren

In de Delphi vragenlijst scoren gehechtheids gerelateerde factoren hoog. Daarna worden aspecten van het *kunnen omgaan met moeilijk gedrag* genoemd. Uit het dossieronderzoek blijkt dat de afweging of de competenties en ervaring van de opvoeders passen bij wat de ontwikkeling/ problematiek van de jeugdige nodig heeft in de praktijk het vaakst de doorslag geeft. Het hebben van een *klik met de jeugdige* wordt in de Delphi vragenlijst ook als relatief belangrijke matchingsfactoren ingeschat, in overeenstemming met recente literatuur. Belangrijke opvoederfactoren volgens de deelnemers aan de werkbijeenkomst zijn: de opvoedingsstijl en wensen/mogelijkheden van pleeg- of gezinshuisouders.

Omgevingsfactoren

Bij de omgevingsfactoren wordt in de Delphi procedure aan de factoren *gezinsfunctioneren*, *gezinsbelasting* en *gezinsklimaat* de hoogste prioriteit gegeven. Hoewel de literatuur hier niet eenduidig over is, komen deze factoren uit onderzoek over het algemeen niet als belangrijk naar voren. Overeenkomstig met de literatuur werd het *sociaal netwerk* hoog ingeschaald. *Tijd te besteden aan de jeugdige* wordt in de literatuur niet veel onderzocht, maar scoorde in de Delphi relatief hoog. In de literatuur en praktijkinventarisatie wordt wel aangegeven dat het effect van de plaatsing op de eigen kinderen van opvoeders heel belangrijk is. Het belang van de relatie met andere jeugdigen en hun problematiek wordt in de praktijkinventarisatie wel benadrukt, maar krijgt in de literatuur en Delphi vragenlijst relatief weinig aandacht. Dit lijkt een nog nauwelijks onderzocht onderwerp.

Organisatiefactoren

Het ondersteunen van de pleeg-/gezinshuisouders krijgt veel prioriteit van het Delphi panel. Het hoogst scoorden responsiviteit ten aanzien van behoeftes van opvoeders, opvoedondersteuning bij gedragsproblemen en ondersteuning bij niet optimale match. Het verstrekken van achtergrondinformatie scoorde ook hoog. Factoren als het persoonlijk kennen van jeugdige, opvoeders en ouders, bedenktijd in matching, opvoeders betrekken bij de plaatsing en professionele intuïtie scoorden iets lager, terwijl in de verschillende onderdelen van de praktijkinventarisatie hier wel de nadruk op werd gelegd.

Tot slot

Doel van de praktijkinventarisatie is het identificeren van aanknopingspunten voor de methodiekhandleiding. In het bovenstaande zijn deze punten de revue gepasseerd: enerzijds zijn er inhoudelijke thema's die breed gedragen worden en anderzijds zijn er procesfactoren die een belangrijke rol spelen. Deze laatste geven een doorkijkje in de weerbarstige praktijk van matching. Daar waar de beschikbare middelen dikwijls niet toereikend zijn en de omstandigheden niet optimaal (de matcher heeft weinig tijd, er is een tekort aan pleeg- of gezinshuisouders en vaak is er een wachtlijst of andere druk om snel te plaatsen), moet er toch een zo goed mogelijke match komen.

Voorspellen hoe een plaatsing zal verlopen, blijft daarnaast een heikel punt. Het is altijd de vraag hoe het dit kind met deze ouders bij deze pleeg- of gezinshuisouders zal vergaan. Een hulpmiddel als een matchingsmethodiek zal niet voor alles een oplossing bieden. Toch is een methodiek nodig. Allereerst omdat jeugdigen recht hebben op een zo helder en inzichtelijk mogelijk proces wanneer er cruciale beslissingen over hun leven genomen worden. Ten tweede geven de professionals aan behoefte te hebben aan een methodiek, omdat ze hun werk graag goed onderbouwd, systematisch en uniform willen doen. Er zijn op dit moment grote verschillen tussen matchers en organisaties en de methodiek zou kunnen voorzien in een meer uniforme systematiek. De methodiek biedt een inhoudelijk kader door fasen in het proces, beslismomenten en inhoudelijke factoren te beschrijven.

De te ontwikkelen methodiek kan op deze manier handvatten geven aan matchers om uithuisgeplaatste jeugdigen in de toekomst zo veel mogelijk volgens een eenduidige theoretisch gefundeerde procedure te matchen aan pleeg- of gezinshuisouders. Matching is altijd maatwerk door een professioneel matcher, maar een methodiek kan een onderbouwd kader bieden voor het proces en de afwegingen die daarin worden gemaakt. Idealiter worden de plaatsingen vervolgens systematisch gevolgd door middel van onderzoek, zodat de methodiek dynamisch blijft en aangepast kan worden op grond van nieuwe inzichten uit praktijk en theorie.

Literatuur

Juffer, F. (2010). Beslissingen over kinderen in problematische opvoedingssituaties. Inzichten uit gehechtheidsonderzoek. Den Haag: Raad voor de Rechtspraak.

Meulen, G. ter, Vinke, A., Baat, M. de, & Spoelstra, J. (2014). Matching van langdurig uithuisgeplaatste jeugdigen aan een pleeggezin of gezinshuis: een overzicht uit de literatuur. Leiden/Utrecht/De Glind: ADOC/Nederlands Jeugdinstituut/Gezinspiratieplein.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport & ministerie van Veiligheid en Justitie (2014). Jeugdwet wettekst. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en ministerie van Veiligheid en Justitie.

Thomas, C. (2013). Adoption for looked after children: messages from research. An overview of the adoption research initiative. London: Adoption Research Initiative (Ari), BAAF.

Bijlage 1: Vragenlijst interview matcher

Uitleg over het interview aan de geïnterviewde

In het project matching wordt een methodiekhandleiding voor matchers ontwikkeld. Onderdeel van het project is inventariseren hoe de matching van langdurig uithuisgeplaatste kinderen aan een pleeggezin of gezinshuis op dit moment in de praktijk gebeurt. Eén van de methoden om dit in beeld te brengen is interviews met acht matchers, waarvan dit er dus één is.

Het interview duurt een half uur tot drie kwartier. Er zijn geen goede of foute antwoorden; het gaat ons puur om een indruk te krijgen van de huidige praktijk. De uitkomsten worden bovendien anoniem verwerkt, zodat uw antwoorden niet tot u te herleiden zijn. Het gesprek wordt niet opgenomen, dus ik zal tijdens het interview regelmatig aantekeningen maken.

Vragen⁷

1.	Achtergrondinformatie
1.1	Naam:
1.2	Functie:
1.3	Organisatie:
1.4	Opleiding:

2.	Proces en betrokkenen
2.1	Kunt u beschrijven hoe het proces van matching verloopt? Welke stappen doorloopt u?
2.2	Wie zijn er naast u nog meer betrokken? Op welke manier?
2.3	Welke rol spelen het kind, ouders, pleeg- of gezinshuisouders in matching?
2.4	Is er een kennismaking tussen kind, ouders en pleeg- of gezinshuisouders? Op welk moment in het proces en met welk doel?

3.	Inhoud van de matching
3.1	Welke informatie heeft u minimaal nodig om een goede match te kunnen maken?
3.1.a	Kunt u ten minste een of twee kindfactoren noemen die beschermend zijn en een of twee die een risico vormen voor de match?
3.1.b	Kunt u ten minste een of twee factoren van pleegouders of gezinshuisouders noemen die beschermend zijn en een of twee die een risico vormen voor de match?
3.1.c	Kunt u ten minste een of twee factoren van het pleeggezin of gezinshuis noemen die beschermend zijn en een of twee die een risico vormen voor de match?
3.1.d	Kunt u ten minste een of twee ouderfactoren noemen die beschermend zijn en een of twee die een risico vormen voor de match?

7 De volgorde van de vragen kan uiteraard worden aangepast als het interview daar aanleiding toe geeft. Als het antwoord op een vraag al gegeven is (bijvoorbeeld naar aanleiding van een eerdere vraag), kan deze worden overgeslagen.

3.1.e	Kunt u ten minste een of twee organisatiefactoren noemen die beschermend zijn en een of twee die een risico vormen voor de match?
3.2	Hoe maakt u op basis daarvan de afweging of het wel/geen goede match is? Welke factoren wegen het zwaarst?
3.3	Gebeurt het weleens dat u een niet-optimale match maakt? Wat is daarvan dan de reden? Zijn er dingen die u doet om de plaatsing dan meer kans van slagen te geven?
3.4	Zijn er achteraf weleens factoren die van invloed bleken op de stabiliteit van de plaatsing, die niet worden meegenomen in de matching?
3.5	Wanneer u een top drie mag maken van cruciale aspecten van matching: wat zijn dan volgens u de meest cruciale aspecten bij matching?
3.6	Wat zijn factoren op basis waarvan u zou besluiten een match niet door te laten gaan?

4.	<i>Randvoorwaarden</i>
4.1	Is er een hulpmiddel/methodiek/checklist voor matching? Zo ja, wilt u die opsturen?
4.2	Legt u het proces van de matching en de afwegingen die u maakt vast in een dossier?
4.3	Welke opleiding en competenties heeft een matcher volgens u nodig?

5.	<i>Wat gaat goed en wat kan beter?</i>
5.1	Wat vindt u dat goed gaat in de huidige matching?
5.2	Wat vindt u dat beter kan in de huidige matching?
5.3	Kunt u een voorbeeld geven van een mislukte match? Waarom was deze mislukt? Wat ging er niet goed?
5.4	Kunt u een voorbeeld geven van een succesvolle match? Waarom was deze succesvol? Wat ging er goed?

Dank en afsluiting

Bedankt dat u aan het interview wilde meewerken! De uitkomsten van alle interviews zullen anoniem worden verwerkt in een verslag over hoe matching in de praktijk werkt. Dit verslag zal worden opgestuurd naar de contactpersoon voor dit project binnen uw organisatie.

Bijlage 2: Formulier dossieronderzoek

Instructie

Eén van de doelen van het project 'matching' is inventariseren hoe de matching van langdurig uithuisgeplaatste kinderen aan een pleeggezin of gezinshuis op dit moment in de praktijk gebeurt. Eén van de methoden om dit in beeld te brengen is dossieronderzoek in de dossiers van de betrokken zorgaanbieders.

Welke dossiers?

Iedere zorgaanbieder onderzoekt zelf **vijf dossiers** van **langdurig uithuisgeplaatste kinderen** die al in een gezinshuis of pleeggezin wonen. De matching heeft hier dus al plaatsgevonden. Het gaat om het dossier waar in staat waarom het kind in dat pleeggezin of gezinshuis is geplaatst en welke stappen er zijn genomen om tot het besluit voor die match te komen. Dit mogen vijf dossiers van één matcher zijn of dossiers van verschillende matchers. Als er meerdere kinderen uit één gezin in het zelfde pleeggezin of gezinshuis zijn geplaatst, vul dan één formulier in, namelijk voor het oudste kind.

Wie voert het dossieronderzoek uit?

Ons voorstel is om het dossieronderzoek te laten uitvoeren door iemand die de dossiers en de casussen al goed kent, bijvoorbeeld de **matcher** zelf. Dan kost het immers minder tijd om het dossier te analyseren. Bovendien heeft diegene ook al inzage in de dossiers, waardoor aparte toestemming aan ouders wellicht niet nodig is. Als het dossieronderzoek wordt uitgevoerd door iemand die normaal gesproken geen toegang heeft tot de dossiers, is het belangrijk om toestemming te vragen aan de ouders. Omdat dit veel tijd kan kosten, is het handig hier zo snel mogelijk mee te starten!

Hoeveel tijd kost het en wanneer moet het gebeuren?

Onze inschatting is dat het uitvoeren van een dossieronderzoek **per dossier ongeveer 1 uur** kost. Dit is dus per zorgaanbieder 5 uur voor de vijf dossiers. De deadline voor het dossieronderzoek is **vrijdag 14 maart**. Dat is dus de uiterste dag waarop we van iedere aanbieder vijf ingevulde formulieren per mail terugverwachten. Contactpersoon voor het dossieronderzoek is Mariska de Baat: m.debaat@nji.nl. Wij zullen in de week erna een verslag schrijven met daarin de belangrijkste uitkomsten van het dossieronderzoek.

Toelichting bij dit formulier

Het is de bedoeling dat degene die het onderzoek uitvoert, per dossier één formulier invult. In totaal levert het onderzoek dus vijf ingevulde formulieren per zorgaanbieder op. Het invullen kan digitaal of op papier. Als jullie er voor kiezen de formulieren op papier in te vullen, graag inscannen en per mail opsturen.

In het formulier wordt soms onderscheid gemaakt tussen 'Ja, niet in dossier' en 'Ja, wel in dossier'. In beide gevallen is het antwoord ja, maar in het ene geval is die informatie wel in het dossier terug te vinden en in het andere geval niet.

1. Algemene informatie over het dossieronderzoek

1.1 Zorgaanbieder:	
1.2 Naam onderzoeker:	
1.3 Datum dossieronderzoek:	

2. Algemene informatie over de casus

2.1 Volgnummer kind (vink bij ieder dossieronderzoek een ander nummer aan, zodat wij de verschillende casussen makkelijk uit elkaar kunnen houden):	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5
2.2 Geboortedatum kind:	
2.3 Geslacht van het kind:	☐ Jongen ☐ Meisje
2.4 Woont het kind in een pleeggezin of gezinshuis?	☐ Pleeggezin ☐ Gezinshuis
2.5 Sinds welke datum is het kind uit huis geplaatst?	
2.6 Sinds welke datum woont het kind in het pleeggezin of gezinshuis?	
2.7 Heeft het kind voor deze plaatsing op andere plekken gewoond? Zo ja, op hoeveel plekken en wat voor plekken (pleeggezin, gezinshuis, leefgroep)?	☐ Ja, toelichting: ☐ Nee
2.8 Wat is het juridisch kader?	☐ Vrijwillige plaatsing ☐ OTS ☐ Ontheffing ☐ Ontzetting
2.9 Heeft het kind broertjes en zusjes die ook uit huis zijn geplaatst?	☐ Ja, toelichting (aantal en geslacht): ☐ Nee
2.10 Zijn zij in het zelfde pleeggezin of gezinshuis geplaatst?	☐ Ja ☐ Nee ☐ Deels, toelichting:

3. Matchingsprocedure

3.1 Naam matcher in deze casus:	
3.2 a Is met het kind overleg geweest over de wensen m.b.t. het pleeggezin/gezinshuis? In toelichting aangeven door wie op welk(e) moment(en).	☐ Ja, niet in dossier ☐ Ja, wel in dossier ☐ Nee Toelichting:
3.2 b Welke wensen waren dit? Als niet naar wensen is gevraagd, is deze vraag niet van toepassing.	1. 2. 3. 4.

	5.
3.3 a Is met de ouder(s) overleg geweest over de wensen m.b.t. het pleeggezin/gezinshuis? In toelichting aangeven door wie op welk(e) moment(en).	☐ Ja, niet in dossier ☐ Ja, wel in dossier ☐ Nee Toelichting:
3.3 b Welke wensen waren dit? Als niet naar wensen is gevraagd, is deze vraag niet van toepassing.	1. 2. 3. 4. 5.
3.4 a Is met andere familieleden van het kind overleg geweest over de wensen m.b.t. het pleeggezin/gezinshuis? In toelichting aangeven door wie op welk(e) moment(en).	☐ Ja, niet in dossier ☐ Ja, wel in dossier ☐ Nee Toelichting:
3.4 b Welke wensen waren dit? Als niet naar wensen is gevraagd, is deze vraag niet van toepassing.	1. 2. 3. 4. 5.
3.5 a Is met pleeg- of gezinshuisouders overleg geweest over wensen m.b.t. het kind en zijn/haar ouders? In toelichting aangeven door wie op welke momenten.	☐ Ja, niet in dossier ☐ Ja, wel in dossier ☐ Nee Toelichting:
3.5 b Welke wensen waren dit? Als niet naar wensen is gevraagd, is deze vraag niet van toepassing.	1. 2. 3. 4. 5.
3.6 a Bij de matching is overleg geweest met de volgende collega's: (zie voor samenwerkingspartners vraag 3.7)	☐ Een andere matcher ☐ De gedragsdeskundige ☐ De teamleider ☐ Het team, onder leiding van: ☐ Geen van hen ☐ Anders, namelijk:
3.6 b Is dit vastgelegd in het dossier?	☐ Ja ☐ Nee ☐ Deels, namelijk:
3.7 a Bij de matching is overleg geweest met de volgende samenwerkingspartners (graag bij toelichting organisatie en functie benoemen):	☐ Plaatser, namelijk: ☐ Betrokkenen vorige plaatsing, namelijk: ☐ Behandelaar(s) van het kind, namelijk: ☐ Behandelaar(s) van ouder(s), namelijk: ☐ Anders, namelijk:
3.7 b Is dit vastgelegd in het dossier?	☐ Ja ☐ Nee

	☐ Deels, namelijk:
3.8 a Is er een kennismaking geweest tussen het kind en de pleeg- of gezinshuisouders?	☐ Ja, voor de definitieve match ☐ Ja, na de definitieve match ☐ Nee Toelichting:
3.8 b Is dit vastgelegd in het dossier?	☐ Ja ☐ Nee ☐ Deels, namelijk:
3.9 a Is er een kennismaking geweest tussen de ouders en de pleeg- of gezinshuisouders?	☐ Ja, voor de definitieve match ☐ Ja, na de definitieve match ☐ Nee Toelichting:
3.9 b Is dit vastgelegd in het dossier?	☐ Ja ☐ Nee ☐ Deels, namelijk:
3.10 a Volgens welke stappen is het proces van de matching verlopen? Probeer dit zo concreet mogelijk en in chronologische volgorde te beschrijven, bijvoorbeeld: 'de matcher heeft bij ouders thuis een gesprek met hen gehad over de wensen die zij hebben voor een pleeggezin' of 'de matcher heeft de informatie uit het dossier van het kind vergeleken met de informatie over de beschikbare pleegouders' of 'het kind en zijn ouders zijn een uur bij pleegouders op bezoek geweest om kennis te maken'.	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15.
3.10 b Is dit vastgelegd in het dossier?	☐ Ja ☐ Nee ☐ Deels, namelijk:
3.11 Is er een hulpmiddel, instrument of methodiek beschikbaar voor de matching?	☐ Ja (graag als bijlage meesturen met dit formulier) ☐ Nee

4. Inhoudelijke overwegingen voor de beslissing

Er zijn allerlei eigenschappen en kenmerken van het kind, de ouders en het gezin van herkomst en de potentiële pleeg- of gezinshuisouders die kunnen meewegen in de matching.

4.1 a Welke kindfactoren zijn meegewogen in de matching? (bijvoorbeeld: leeftijd, ontwikkelingsniveau, gedragsproblemen)	1. 2. 3. 4. 5.
--	----------------------------

	6. 7. 8. 9. 10.
4.1 b Is dit vastgelegd in het dossier?	☐ Ja ☐ Nee ☐ Deels, namelijk:
4.2 a Welke factoren van ouders en het gezin van herkomst zijn meegewogen in de matching? (bijvoorbeeld: acceptatie van de plaatsing, psychische problematiek)	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.
4.2 b Is dit vastgelegd in het dossier?	☐ Ja ☐ Nee ☐ Deels, namelijk:
4.3 a Welke factoren van het potentiële pleeggezin of gezinshuis zijn meegewogen in de matching? (bijvoorbeeld: gezinssamenstelling, opvoedingsstijl)	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.
4.3 b Is dit vastgelegd in het dossier?	☐ Ja ☐ Nee ☐ Deels, namelijk:
4.4 a Welke omgevingsfactoren zijn meegewogen in de matching? (bijvoorbeeld: reisafstand tot de school, mogelijkheden om familie en vrienden te blijven zien)	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

4.4 b Is dit vastgelegd in het dossier?	☐ Ja ☐ Nee ☐ Deels, namelijk:
4.5 a Welke organisatorische factoren zijn meegewogen in de matching? (bijvoorbeeld: gebrek aan pleeg- of gezinshuisouders, wachtlijst, mogelijkheden voor extra begeleiding)	1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.
4.5 b Is dit vastgelegd in het dossier?	☐ Ja ☐ Nee ☐ Deels, namelijk:
4.6 a Wat waren de belangrijkste vijf afwegingen die uiteindelijk de doorslag hebben gegeven in de match?	1. 2. 3. 4. 5.
4.6 b Is dit vastgelegd in het dossier?	☐ Ja ☐ Nee ☐ Deels, namelijk:
4.7 a Is dit naar jouw idee een optimale match?	☐ Ja, omdat: ☐ Nee, omdat:
4.7 b Zo nee, is er iets gedaan om de kans op een succesvolle plaatsing te vergroten?	☐ Ja, namelijk: ☐ Nee ☐ Niet van toepassing
4.7 c Zijn de acties om de kans op een succesvolle plaatsing te vergroten, vastgelegd in het dossier?	☐ Ja ☐ Nee ☐ Deels, namelijk: ☐ Niet van toepassing

5. Overig

5.1 Zijn er nog dingen die je kwijt wilt over matching in het algemeen of deze casus in het bijzonder?	
--	--

~ Bedankt voor het invullen van dit formulier

Bijlage 3: Procesbeschrijvingen van matching uit het dossieronderzoek

In het dossieronderzoek is gevraagd volgens welke stappen het proces van matching plaats vindt. Dit heeft 13 verschillende procesbeschrijvingen opgeleverd; acht voor pleegzorg, vier voor gezinshuizen en één voor projectgezin. Deze zijn in grote lijnen weergegeven in onderstaande tabel (één proces per rij). In drie casussen is een tijdelijke (crisis)plaatsing omgezet in een langdurige plaatsing. Er heeft geen of nauwelijks matching plaats gevonden. Deze zijn dan ook niet opgenomen in onderstaande tabel. In een aantal casussen leken de matchingsprocedures zo veel op elkaar, dat ze hier niet apart zijn opgenomen. Om de verschillende matchingsprocessen met elkaar te kunnen vergelijken zijn verschillende fasen in het proces door middel van kleuren van elkaar onderscheiden volgens onderstaande legenda.

Aanmelding beoordelen en verwerken
Gericht pleegouders werven
Informatie verzamelen en lezen
Wensen betrokkenen inventariseren
Informatie vergelijken, voorstel voor een match en voorleggen betrokkenen
Kennismaking
Match: beslissing dat het doorgaat
Wentraject

Casus	Stap 1	Stap 2	Stap 3	Stap 4	Stap 5	Stap 6	Stap 7	Stap 8	Stap 9	Stap 10
Pleegzorg	Dossier kind lezen	Gezinsonderzoek pleegouders lezen	Voorstel pleegouders aan plaatser en behandelaar	Matchingsgesprek met alle betrokken instanties (zonder pleegouders)	Matchingsgesprek met betrokkenen vorige plaatsing, behandelaar, matcher en potentiële pleegouders	Begeleider vorige plaatsing en behandelaar kind hebben gesprek met pleegouders	Besluit om verder te gaan met matching	Kennismaking moeder pleegouders	Kennismaking kind pleegouders	Wentraject
Pleegzorg	Potentiële pleegouder reageert op advertentie	Positieve beoordeling matcher	Gezinsonderzoek pleegouders opgestuurd naar plaatser en behandelaar kind	Voorstel pleegouder besproken met kind	Besluit dat alle partijen verder willen met matching	Matchingsgesprek met o.a. kind, pleegouder en dochter	Besluit dat alle partijen verder willen met matching	Overdracht van matcher naar pleegzorgwerker		

Pleegzorg	Informatie inwinnen over kind	Gezinsonderzoek pleegouder lezen	Gezinsonderzoek pleegouder opsturen naar spoedhulpwerker	Spoedhulpwerker bespreekt pleegouder met kind	Spoedhulpwerker akkoord doorgaan matching	Matcher legt voorstel kind voor aan pleegouder	Pleegouder akkoord doorgaan matching	Matchingsgesprek met kind, pleegouder, spoedhulpwerker, pleegzorgwerker en matcher	Bedenktijd en besluit van kind en pleegouder om door te gaan	Kennismaking pleegouder en ouders en wentraject
Pleegzorg	Informatie inwinnen bij plaatser	Informatie inwinnen bij begeleider ouder	Kindprofiel compleet maken met informatie	Gesprek met ouder om wensen te inventariseren en procedure uit te leggen	Vergelijken kinddossier en informatie beschikbare gezinnen	Gesprek met ouder over voorstel match door begeleider ouder	Matchingsgesprek tussen moeder, kind en pleegouder	Wentraject		
Pleegzorg	Profiel kind op matchingswebsite	Pleeggezin reageert op profiel	Vragen pleeggezin voorgelegd aan plaatser	Antwoorden teruggekoppeld aan pleeggezin	Pleeggezin akkoord doorgaan matching	Gezinsonderzoek pleeggezin opgestuurd naar plaatser	Plaatser akkoord doorgaan matching	Matchingsgesprek met kind, ouders, pleegouders, betrokkene vorige plaatsing, plaatser, pleegzorgbegeleider en matcher		
Pleegzorg	Aanmelding via crisismelding	Informatie beschikbare pleeggezinnen lezen en voorstel uitzoeken	Overleg met collega voorbereidingstraject pleegouder	Voorstel voorleggen aan pleegouders en bedenktijd	Akkoord pleegouders	Plaatser laten weten dat pleegouders akkoord gaan	Geheime plaatsing	Crisisplaatsing wordt omgezet in langdurige plaatsing		
Pleegzorg	Aanmelding door begeleider vorige plaatsing	Informatie dossier kind vergelijken met informatie dossier beschikbare pleegouders	Voorstel match bespreken met begeleider vorige plaatsing	Voorstel voorleggen aan pleegouders voor bedenktijd en instemming	Matcher informeert begeleider vorige plaatsing en plaatser	Plaatser informeert ouder over nieuwe pleeggezin	Kennismaking pleegouders en plaatser (ouder niet bereikbaar)	Kennismaking betrokkene vorige plaatsing en pleegouders	Wentraject	Kennismaking pleegouders en ouder
Pleegzorg	Aanmelding kind	Profielgesprek met ouder, plaatser, begeleider pleegzorg en matcher	Vergelijken informatie kind met informatie beschikbare pleegouders	Voorstel match voorleggen aan pleegouders voor bedenktijd en akkoord	Doorgeven aan leidinggevende, ouders en plaatser dat er een match is	Leidinggevende stelt begeleider pleegzorg aan	Begeleider pleegzorg organiseert kennismakingsgesprek pleegouders en betrokkene vorige plaatsing (ouders komen niet)	Pleegouders krijgen bedenktijd en gaan akkoord	Kennismaking pleegouders en ouders	Wentraject
Gezinshuis	Dossier kind voorgelegd aan gezinshuisouders	Kennismaking ouders en gezinshuisouders, met gedragswetenschapper, clustermanager en plaatser	Tweede gesprek met alle aanwezigen waarin iedereen instemming geeft	Gesprek met alle aanwezigen in gezinshuis voor definitieve goedkeuring	Ouders met kind op bezoek in gezinshuis voor kennismaking. Alle betrokkenen aanwezig.	Gezinshuisouders op bezoek bij ouders en kind thuis.				
Gezinshuis	Dossier kind voorgelegd aan gezinshuisouders	Kennismaking gezinshuisouders, clustermanager, orthopedagoog, opa en	Gesprek in gezinshuis: gezinshuisouders, clustermanager,	Gesprek met alle betrokkenen om afspraken te maken	Kind met betrokkene vorige plaatsing en plaatser op bezoek in gezinshuis:	Wentraject				

		plaatser	plaatser en grootouders		kennismaking					
Gezinshuis	Ambulant werker besluit samen met team en plaatser dat aanmelding gezinshuis nodig is	Gesprek met ouders over aanmelding gezinshuis	Ambulant werker vult formulier 'matching' in en mailt dit naar matcher en coördinator logistiek	Coördinator logistiek plaatst kind op wachtlijst en checkt of dossier op orde is.	Gezinshuisouders hebben aan matcher laten weten plek te hebben en profiel aangeleverd met wensen/kenmerken te plaatsen kind.	Matcher en coördinator logistiek kiezen uit wachtlijst kind dat past bij profiel gezinshuisouders.	Voorstel kind opgestuurd aan gezinshuisouders en begeleiders.	Gesprek met plaatser, betrokkene vorige plaatsing, behandelaar kind, gezinshuisouders, begeleider en matcher.	Professionals gaan akkoord met match	Kennismaking tussen ouder en gezinshuisouders en wentraject
Gezinshuis	Afstemming ouders en aanbieder over wenselijkheid gezinshuis	Beoordeling zorgaanbieder of kind in aanmerking komt gezinshuis	Informatie versturen aan alle betrokkenen	Schriftelijke vragen uitwisselen	Gesprek met alle betrokkenen: verder onderzoeken	Gesprek gezinshuisouders met betrokkene vorige plaatsing	Kennismaking gezinshuisouders met kind (observatie speeltuin)	Instemming van alle betrokkenen		
Projectgezin	Matcher kent kind al vanuit vorige plaatsing	Gesprek met ouders over wensen voor projectgezin	Voorstel match aan projectouders voor akkoord	Kennismaking projectouders en ouders en akkoord ouders	Gesprek tussen matcher, begeleider projectgezin en ouders over kennismakingstraject en contact	Ouders vertellen kind dat er een plek voor hem is waarvan ze denken dat het geschikt is.	Wentraject	Matcher, begeleider projectgezin en projectouders afspraak over definitief besluit plaatsing.	Matcher informeert alle betrokkenen over match.	

Bijlage 4: Vragenlijst interview jongere

Interview met jongere over matching

Datum:

Naam kind/jongere:

Naam interviewer:

Organisatie:

Introductie

- Stel jezelf voor.
- Vertel waar het interview over gaat: onderzoek naar matching.
 - Weet jij wat matching betekent? Matching: wanneer een kind niet meer thuis kan wonen, wordt er een ander gezin gezocht. De vraag 'Welk gezin past goed bij dit kind?' is dan heel belangrijk. Dat noemen we matchen. Wij willen graag weten hoe organisaties dat regelen en hoe kinderen (jij dus!) dat vinden of gevonden hebben. We zijn ook benieuwd of er dingen zijn die volgend jou anders of beter kunnen.
- Als je opnameapparatuur wilt gebruiken: vraag toestemming!
 - Het opnemen is alleen voor het uitwerken van het interview. Je antwoorden worden anoniem verwerkt, wat betekent dat we je naam niet zullen gebruiken. De opname wordt daarna gewist.
- Het gesprek zal maximaal een uur duren.
- Heb je zelf nog vragen voordat we beginnen?

Basisinformatie (deze info heb je waarschijnlijk deels al)

- Wil je jezelf aan mij voorstellen?
 - Jongen/meisje.
 - Leeftijd.
 - Woont in gezinshuis (.....) of pleeggezin. Hoe heten je gezinshuisouders/pleegouders?
 - Datum plaatsing in dit gezin.
 - Eventueel informatie over andere plaatsingen.

Vragen over matching

- Je woont hier nu (.....) maanden. Kun je vertellen hoe dat is gegaan?
 - Wie heeft je verteld dat je hier ging wonen?
 - Wie waren daarbij?
 - Hoe ging dat gesprek? Wat vond je van dat gesprek?
 - Heb je van tevoren kunnen vertellen waar je wilde wonen en wat je belangrijk vond in je nieuwe woonplek? Aan wie heb je dat verteld?
 - Heeft iemand je geholpen bij het nadenken hierover?
 - Heb je kennisgemaakt met je (nieuwe) gezinshuisouders/pleegouders voordat je ging verhuizen? Wie waren daarbij? Waren je ouders erbij toen je voor de eerste keer ging kennismaken?
 - Hoe vaak ben je hier (bij je gezinshuisouders/pleegouders) geweest voor je verhuizing?
 - Wat vond je daarvan? Hoe ging dat?
 - Hebben je ouders aan jou verteld wat zij ervan vonden dat je hier ging wonen?
 - Vonden jouw ouders en jij hetzelfde belangrijk bij het zoeken naar een nieuwe woonplek?
 - Hoe ging de verhuizing?
- Als je terugkijkt op al deze dingen, op hoe dat in het begin gegaan is:
 - Waren er dan ook dingen die je moeilijk vond?

- Zijn er dingen die je makkelijk vond?
- Wat vond je goed gaan?
- Wat had beter of anders gekund?

Bij meerdere verhuizingen

- Voordat je hier kwam wonen, heb je in een ander gezinshuis/pleeggezin gewoond. Weet je nog hoe dat ging, toen je daar naartoe ging?
 - Hoe oud was je toen?
 - Ging het toen net zo?
 - Gingen er ook dingen anders?
 - Als je het met elkaar vergelijkt, was er dan iets wat bij het ene gezin beter ging dan bij het andere?
 - Was er iets wat je je niet goed vond gaan? Wat niet fijn was voor jou?
- Herhaal eventueel de vragen die hierboven genoemd zijn onder het kopje 'vragen over matching'.

Slotvragen

- Als jij de baas zou zijn, jij zou mogen bepalen hoe het ging, wat zou er volgens jou dan altijd moeten gebeuren als kinderen in een pleeggezin of gezinshuis gaan wonen?
- Zijn er nog vragen die ik vergeten ben? Wil je nog iets vertellen waar we het niet over gehad hebben?

Bedankt voor al je antwoorden!

Wat vond je van het gesprek?